

MODULARIZACE VÝUKY EVOLUČNÍ A EKOLOGICKÉ BIOLOGIE
CZ.1.07/2.2.00/15.0204

MORFOMETRIE NA PRŮSEČÍKU BIOLOGIE A GEOMETRIE

Miloš Macholán

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

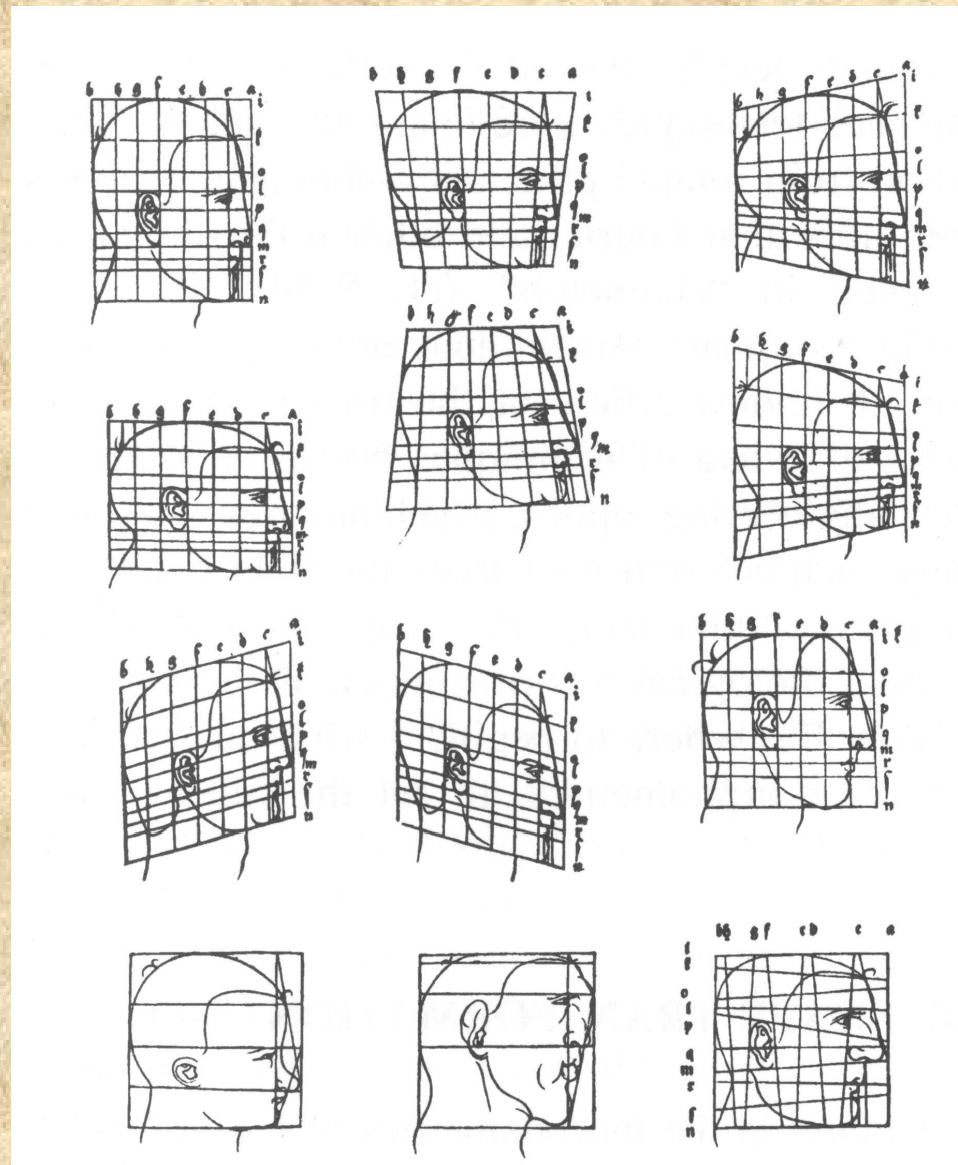

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Snaha zachytit tvarové změny a rozdíly mezi objekty

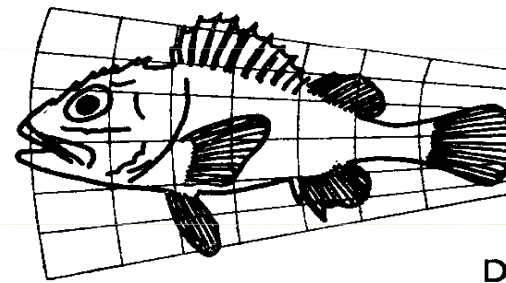
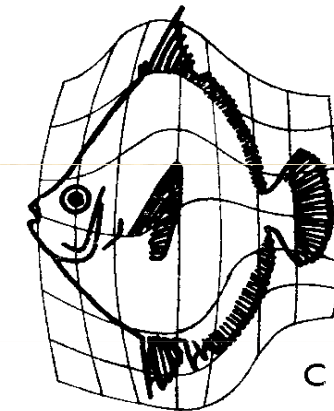
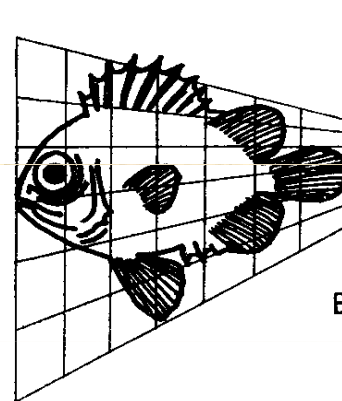
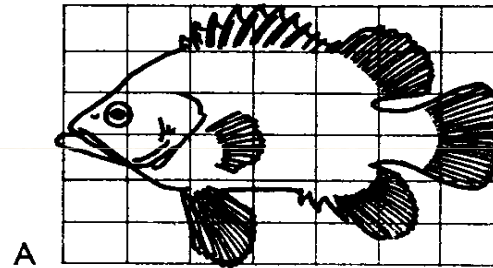
A. Dürer (1524): Vier Bücher von Menlicher Proportion.

V historii zkoumání tvaru biologických objektů 2 odlišné strategie:

1) Sir W. D'Arcy Thompson

Absence kvantifikace
tvarových změn!

W. A. Thompson (1917):
On Growth and Form.

V historii zkoumání tvaru biologických objektů 2 odlišné strategie:

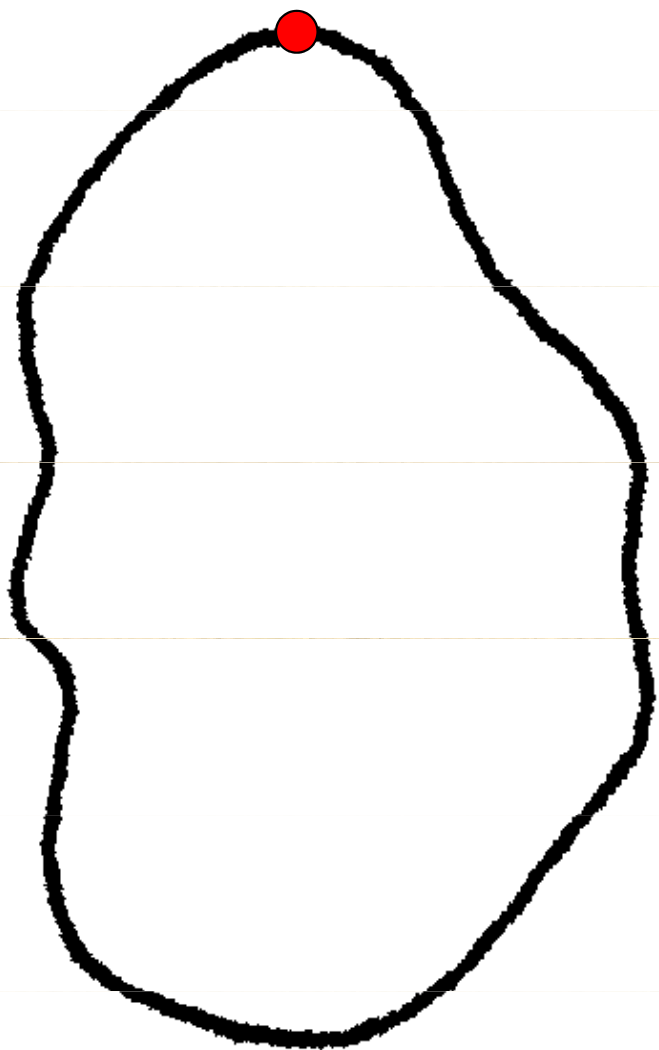
2) Tradiční morfometrie:

- F. Galton, K. Pearson, R. A. Fisher, S. Wright, H. Hotelling, ...**
- rozměry, váhy, úhly, plochy, ...**
- PCA, FA, DFA, CVA, PCOA, shluková a., ...**

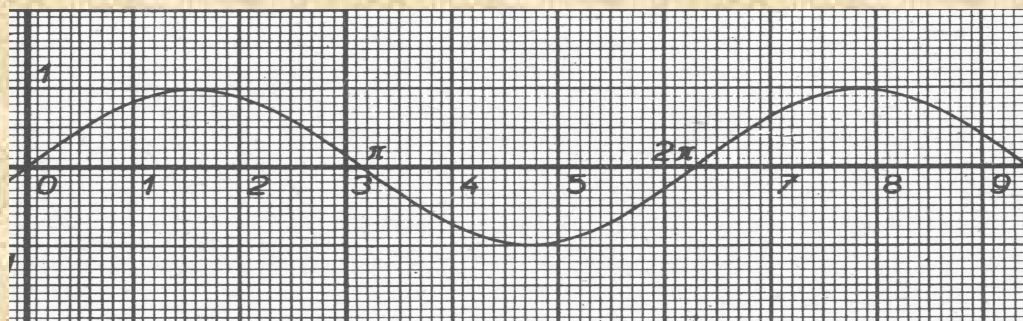
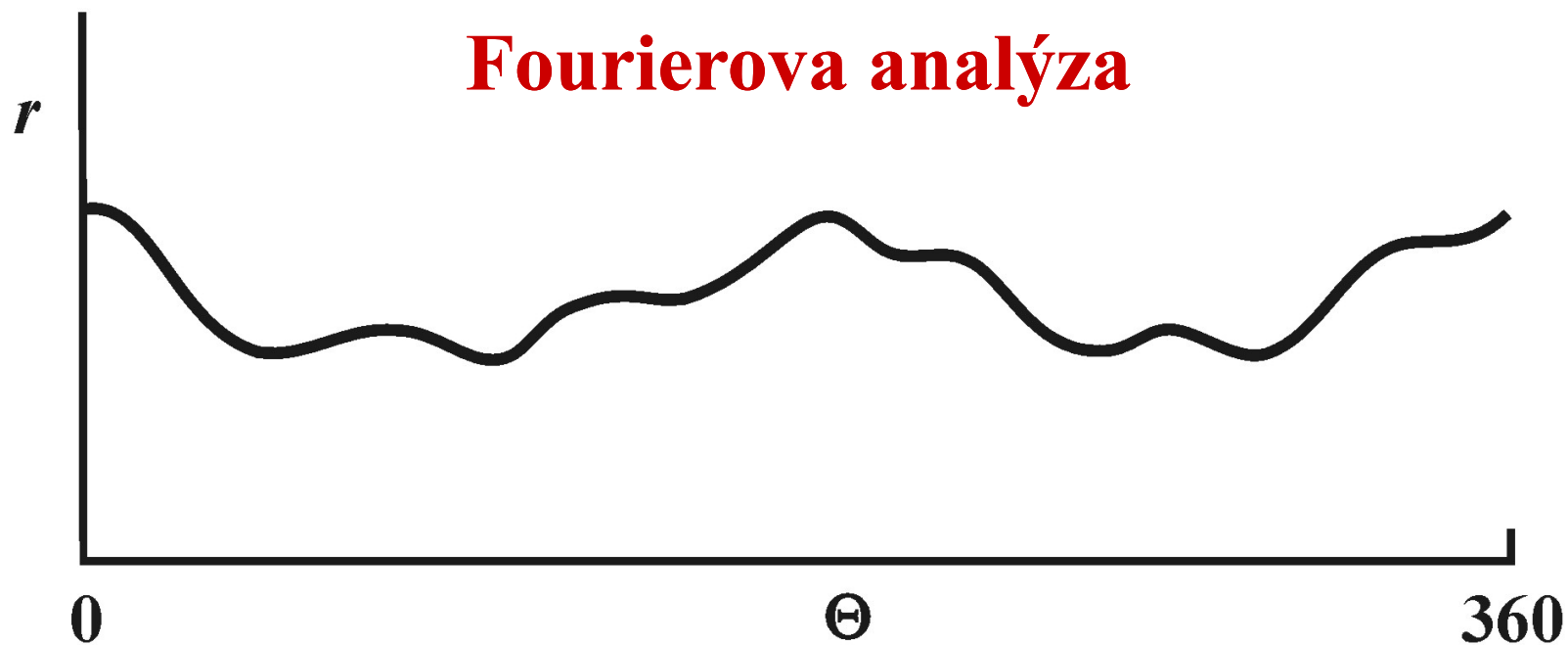
1983-1989

**C. R. Goodall, K. V. Mardia, I. Dryden, D. G. Kendall,
F. L. Bookstein:
„morfometrická syntéza“, „nová morfometrie“**

- **význačné body (landmarks)**
- **kvantifikace tvaru pomocí tvarových koordinát**
- **odlišení různých tvarových složek**
- **informace o tvaru zachována po celou dobu matematické analýzy**
- **velikostní standardizace a možnost samostatné práce s vektorem velikosti**
- **možnost zpracování dat pomocí tradičního morfometrického aparátu**

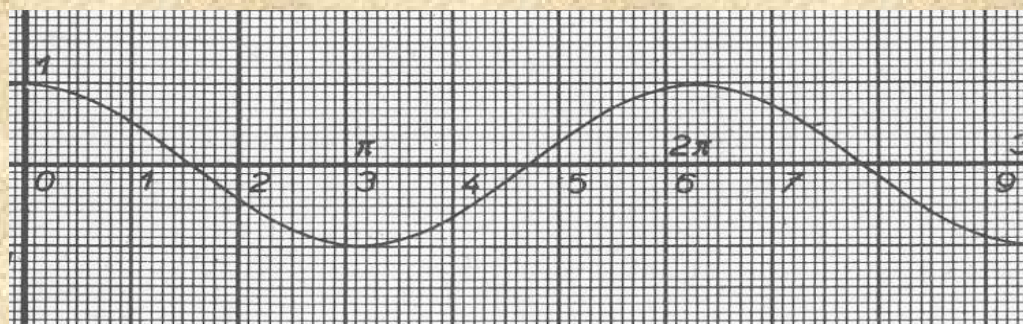

Fourierova analýza

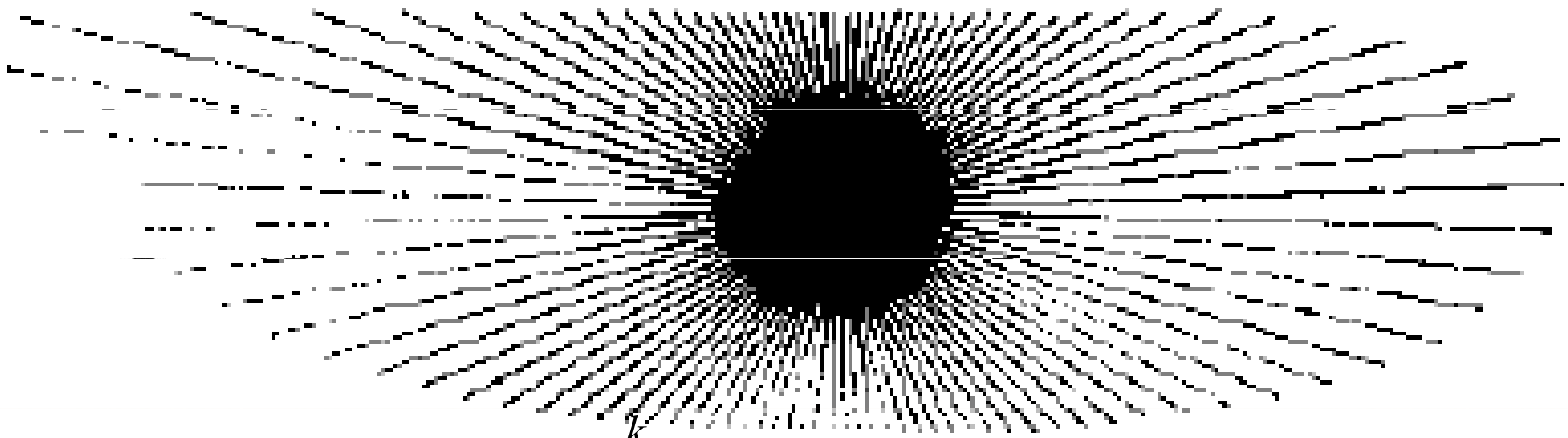
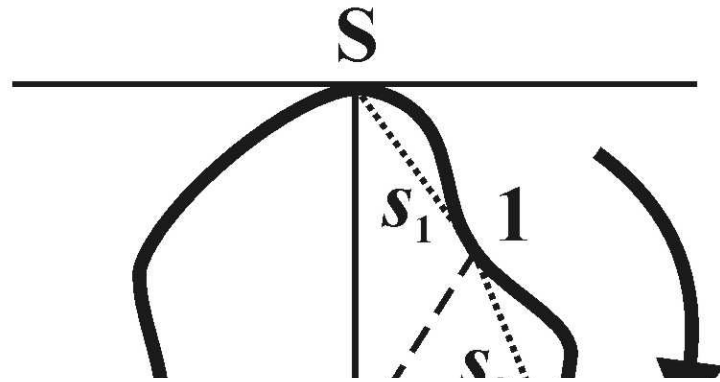
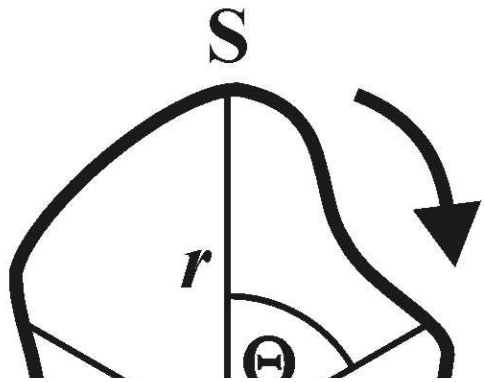

sin

**harmonické složky
(harmonics), koeficienty**

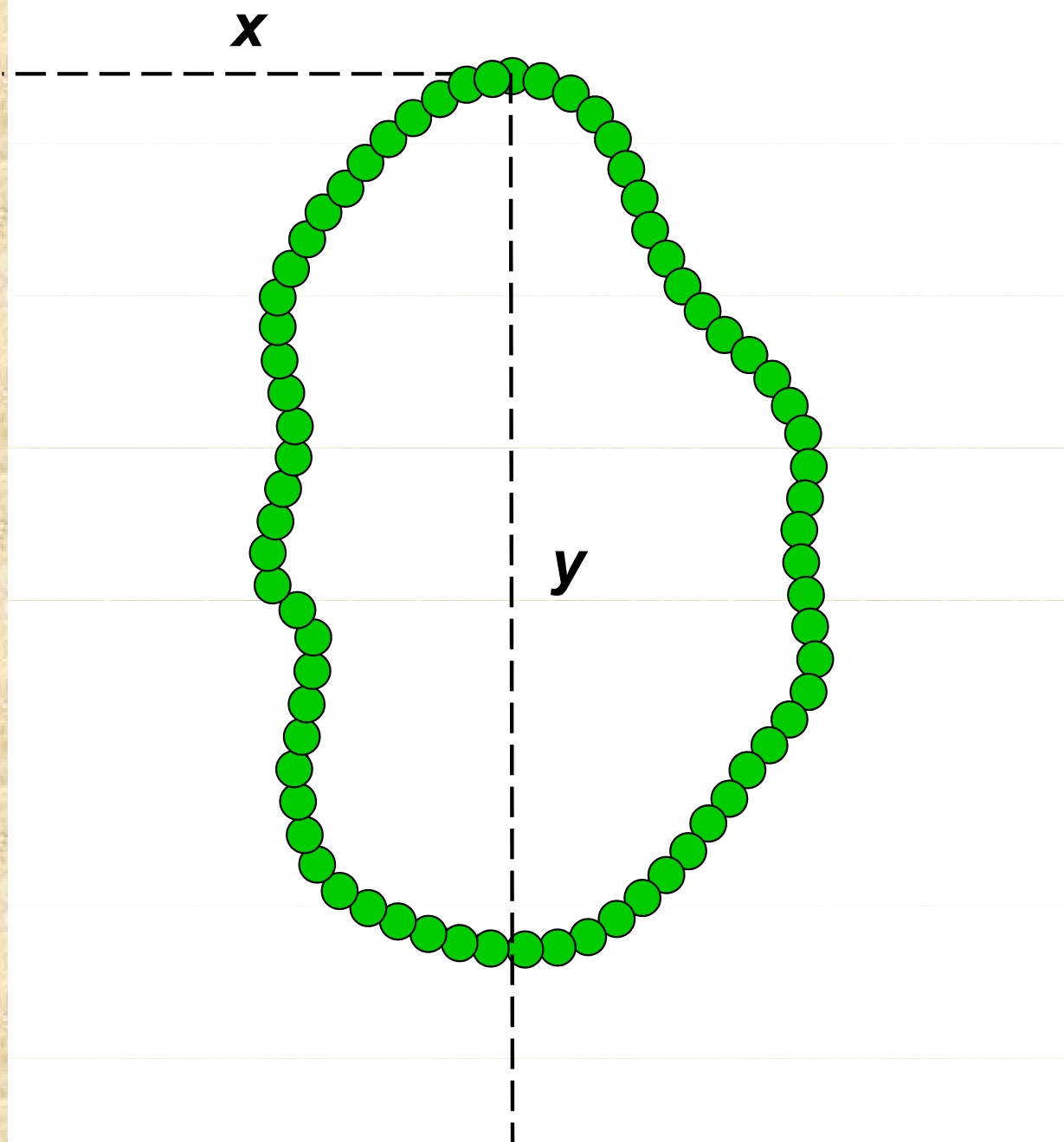
cos

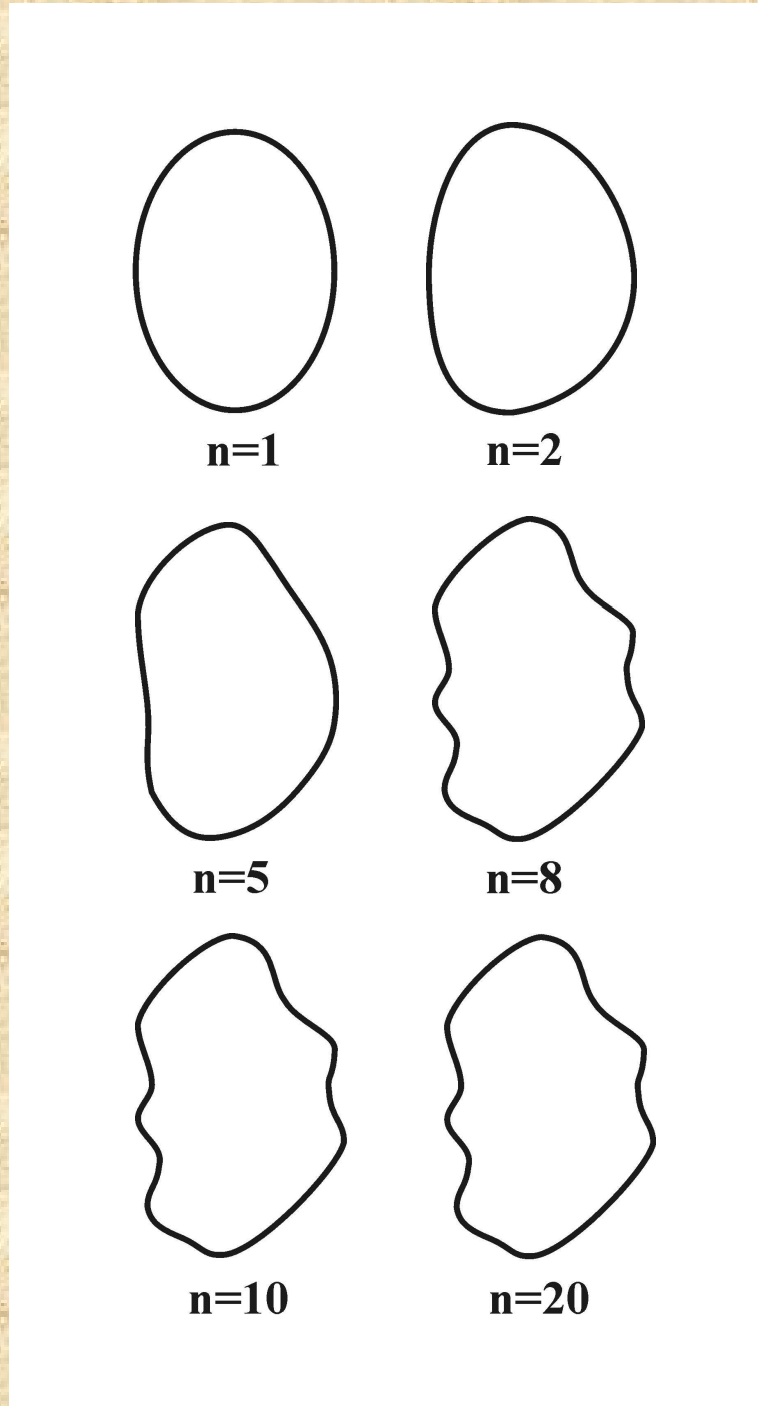
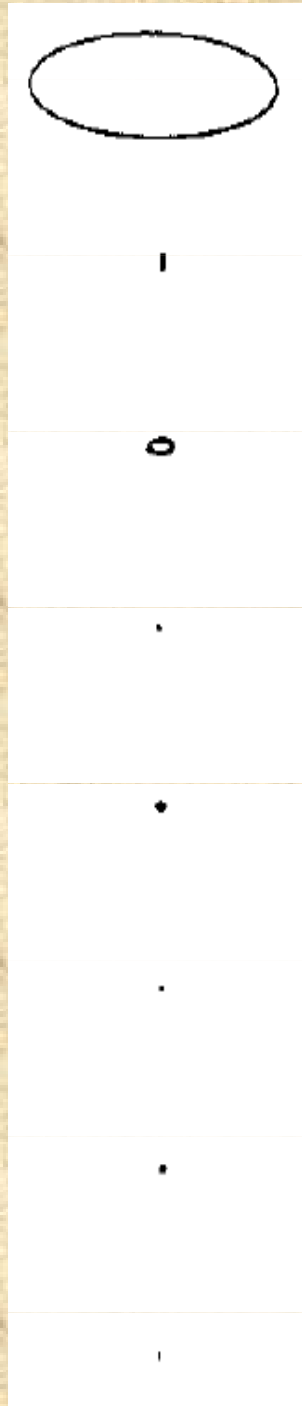
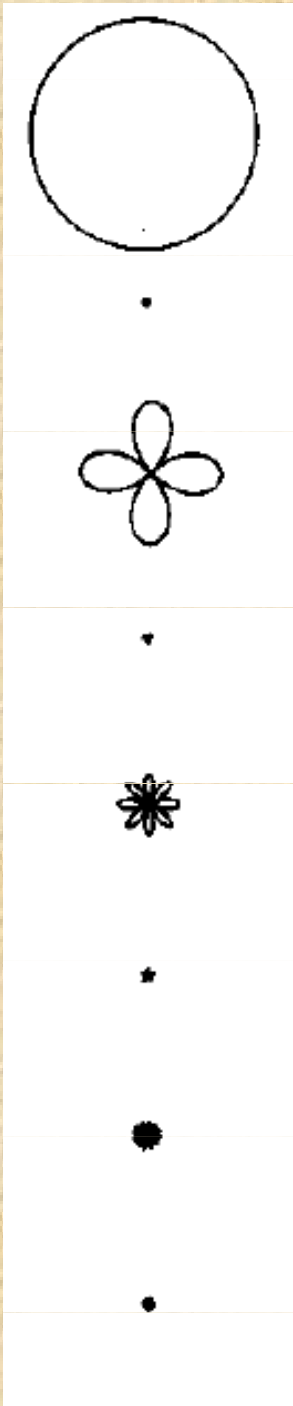

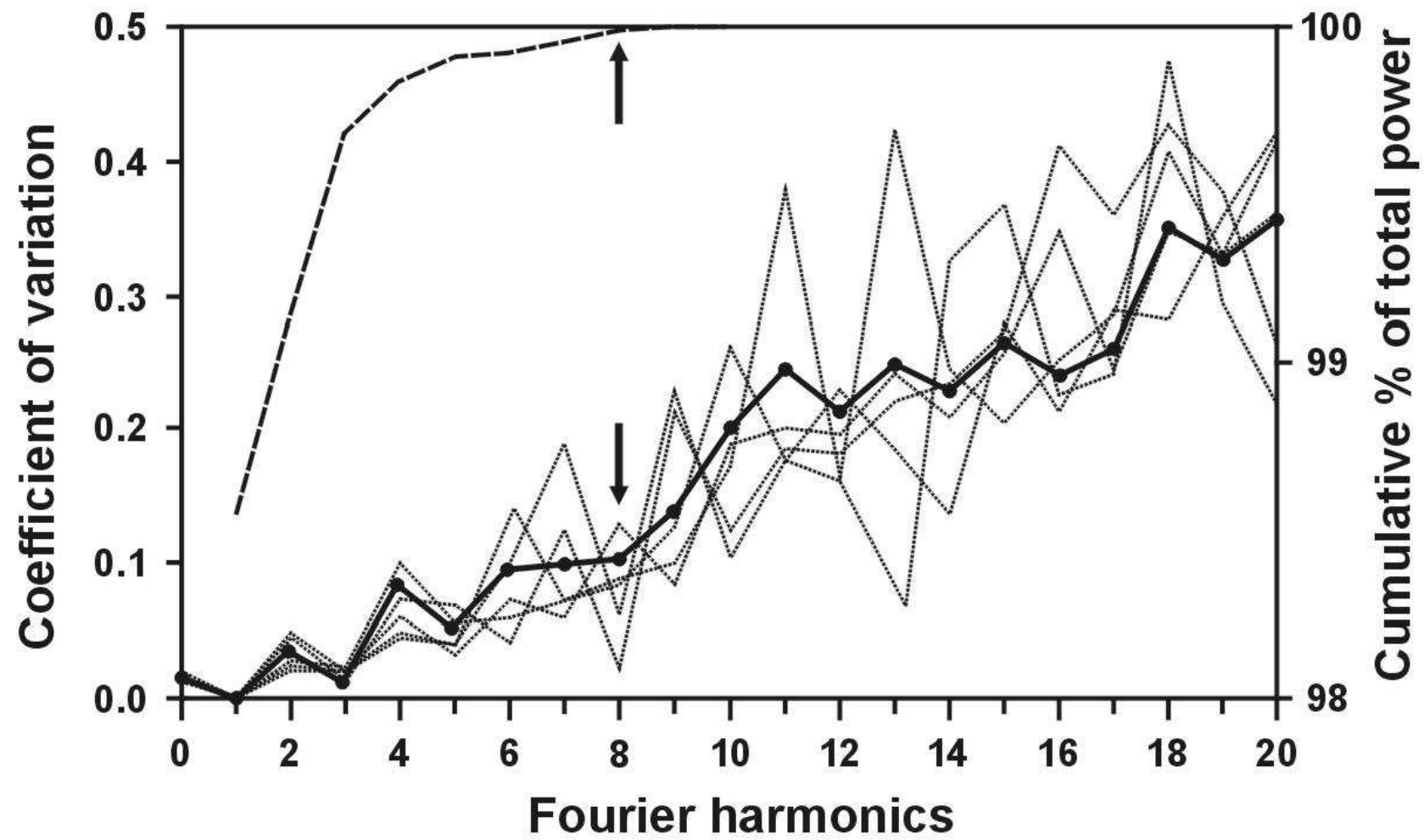
$$r_{\theta} = a_0 + \sum_{i=1}^k (a_i \cos_i \theta + b_i \sin_i \theta)$$

$$a_0 = \sqrt{\frac{1}{p} \sum_{i=1}^p \theta_i} \quad a_i = \sqrt{\frac{2}{p} \sum_{i=1}^p \theta_i \cos_i \theta_i} \quad b_i = \sqrt{\frac{2}{p} \sum_{i=1}^p \theta_i \sin_i \theta_i}$$

Eliptická Fourierova analýza

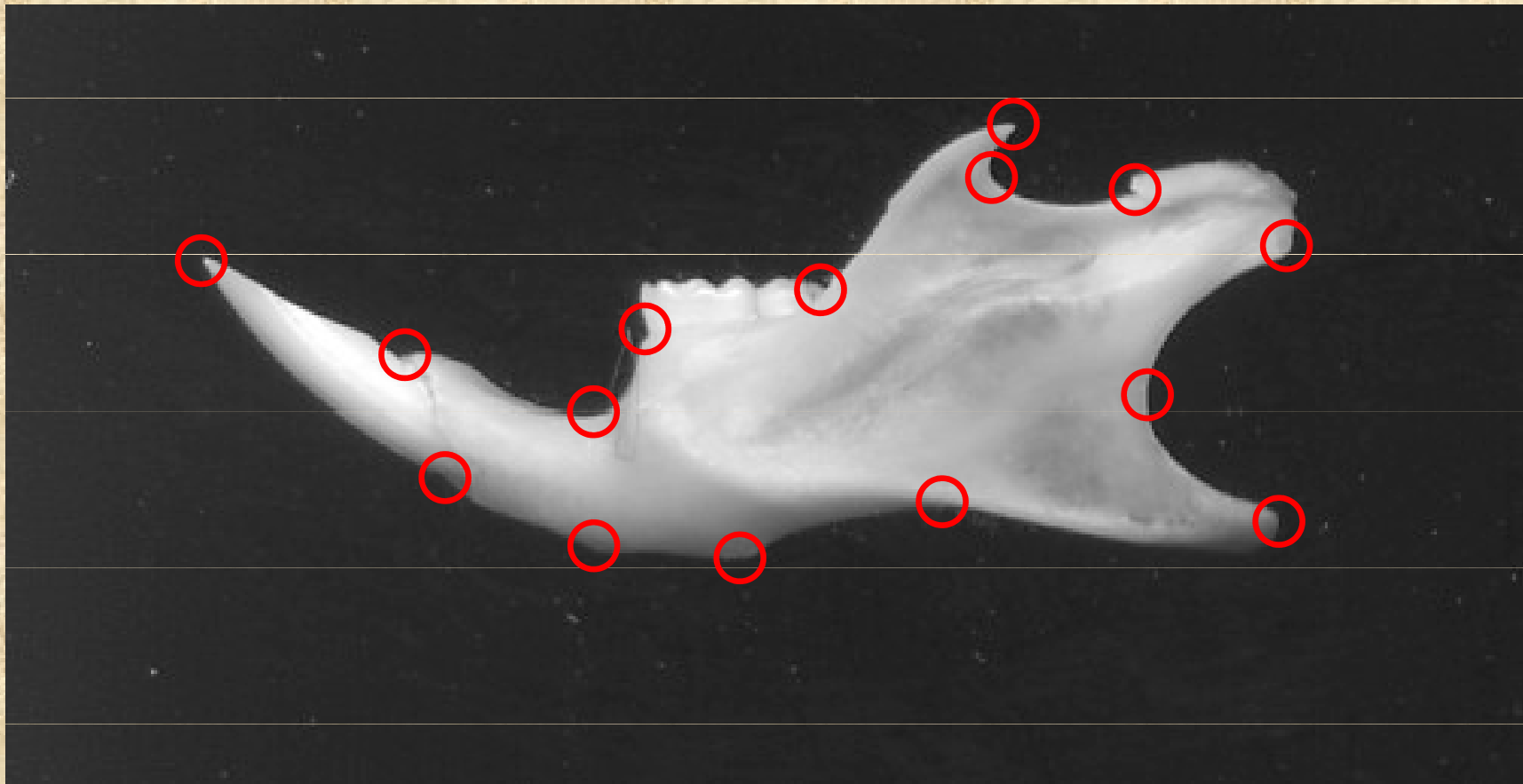

Geometrická morfometrie II.

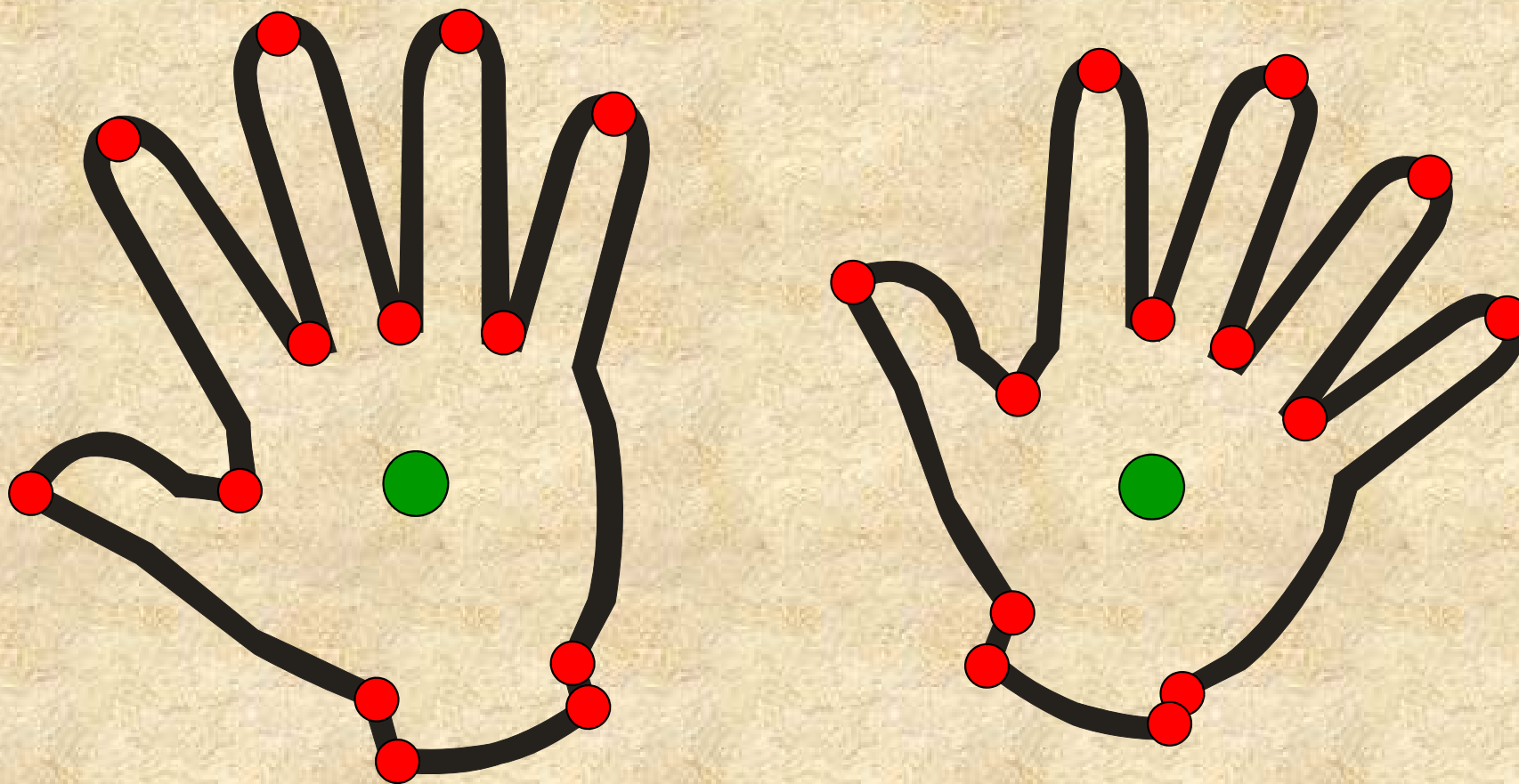
Význačné body, tvarové koordináty

význačné body (landmarks) = body, které lze přesně lokalizovat a které jsou alespoň v geometrickém smyslu mezi objekty homologické

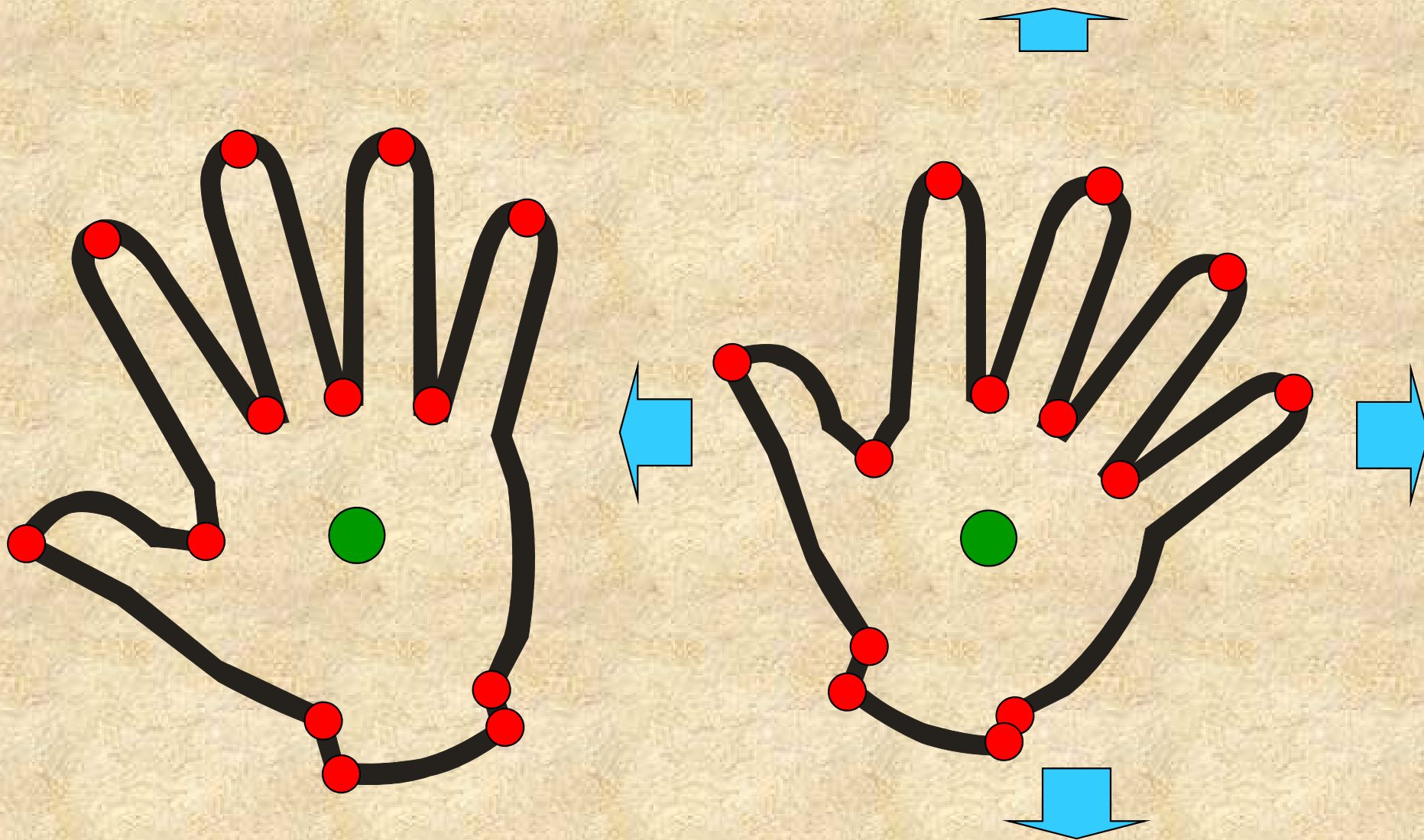
Prokrustovská superpozice = GLS (Generalized Least Squares)

tvar = vše kromě informace o velikosti, pozici a orientaci objektu

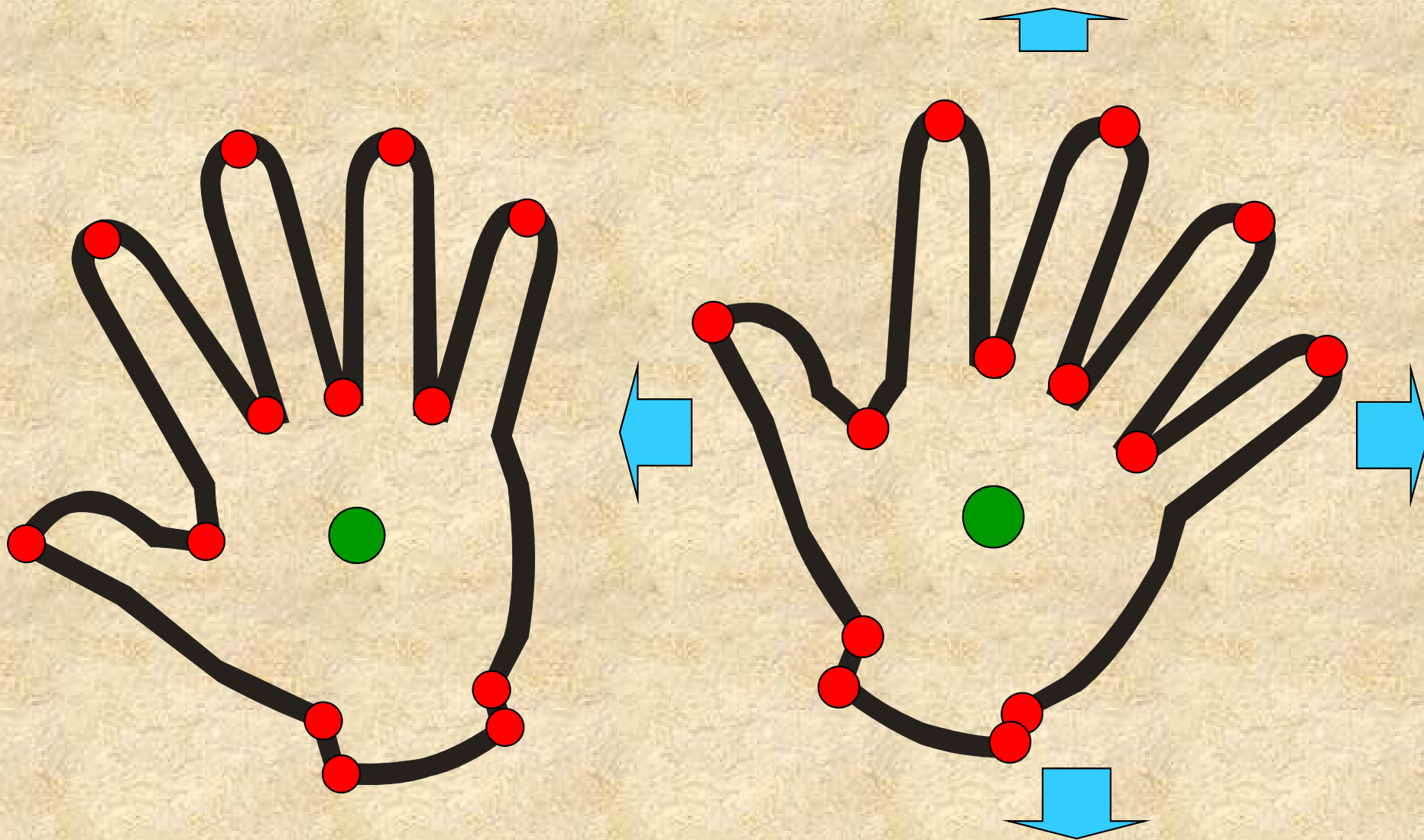
OBRAZOVÝ PROSTOR: p – rozměrů, k – bodů; $n = pk$

Prokrustes – krok 1

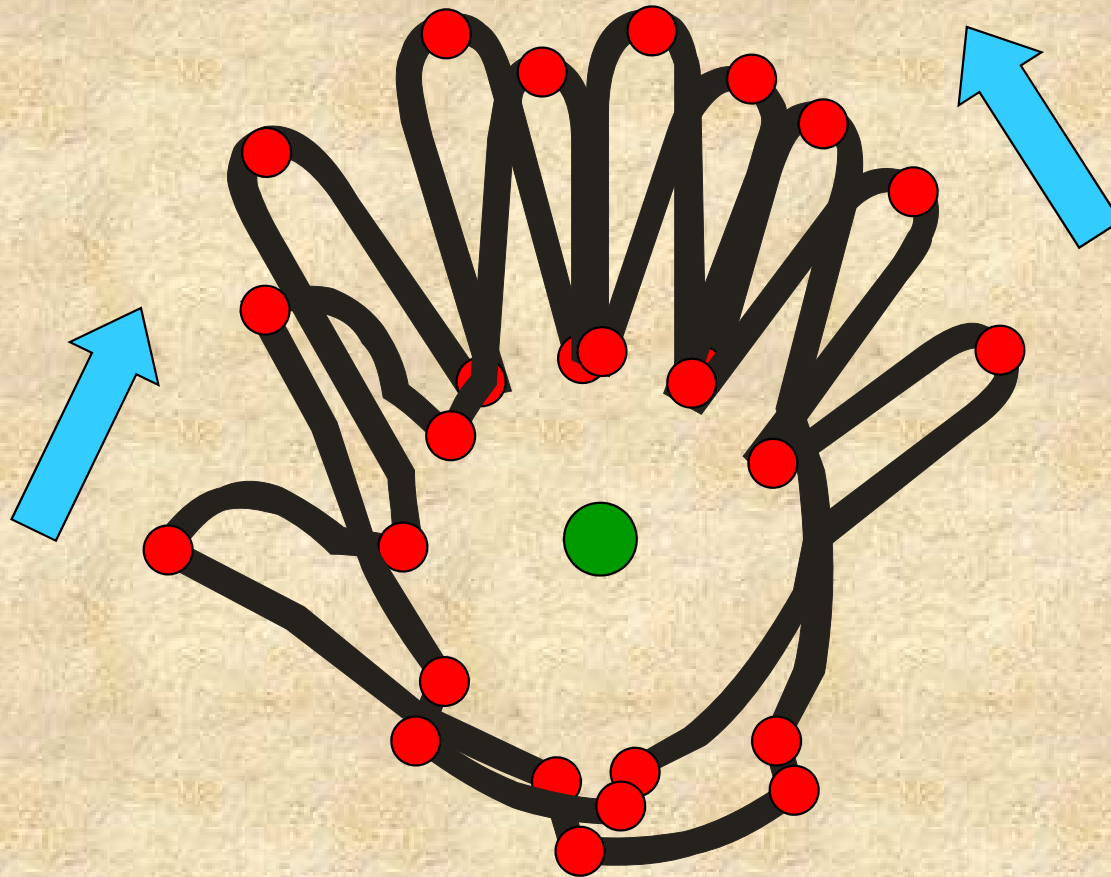
OBRAZOVÝ PROSTOR: p – rozměrů, k – bodů; $n = pk$

Prokrustes – krok 1

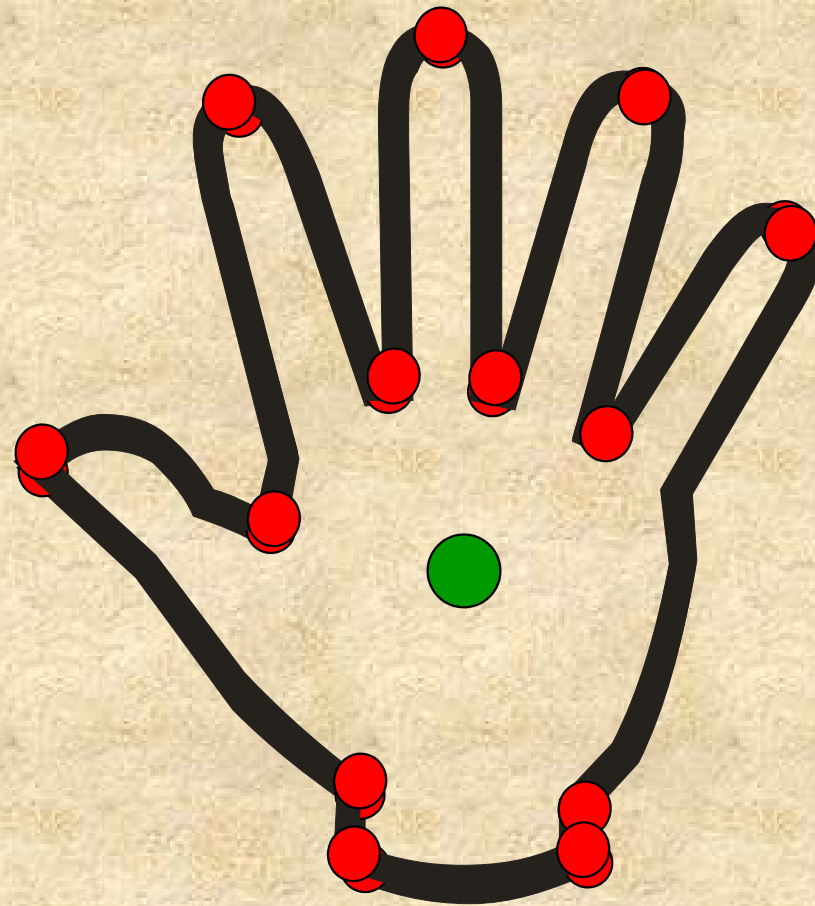

OBRAZOVÝ PROSTOR: p – rozměrů, k – bodů; $n = pk$

Prokrustes – krok 2

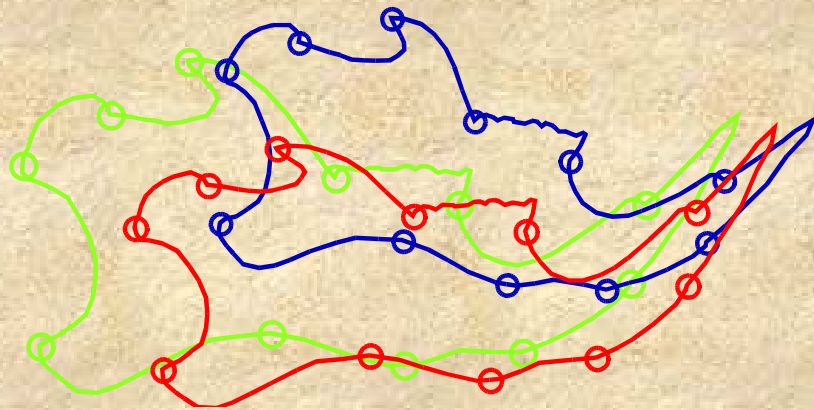
Prokrustes – krok 3

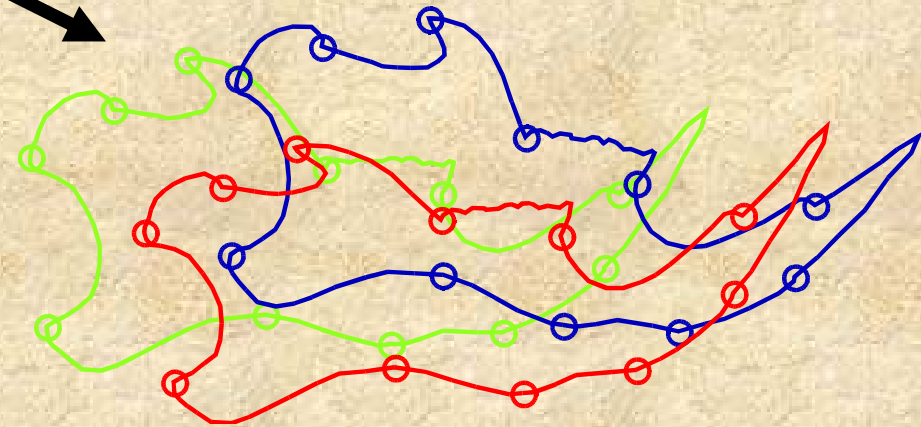
TVAROVÝ PROSTOR: $n = pk - k - k(k-1)/2 - 1$

Extracting shape information: Procrustes superposition

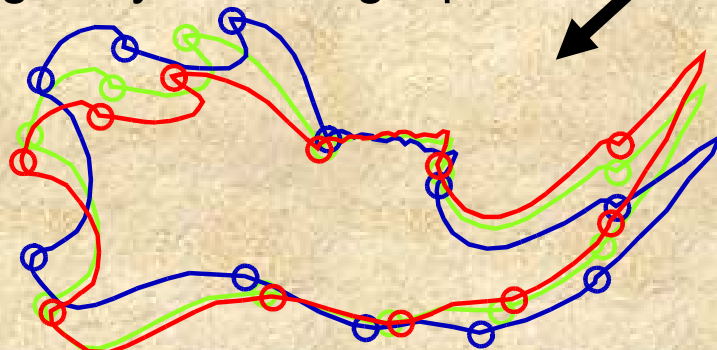
Original landmark configurations

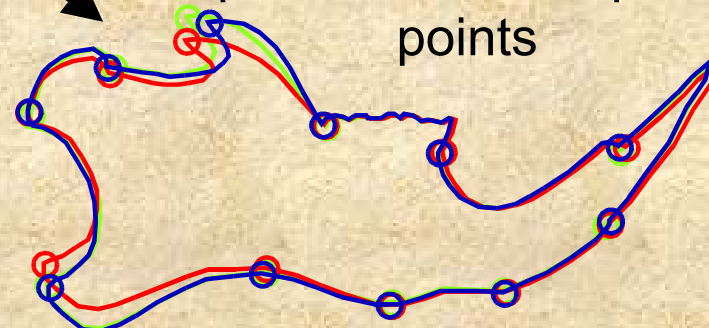
1. Change scale so that all configurations have the same size

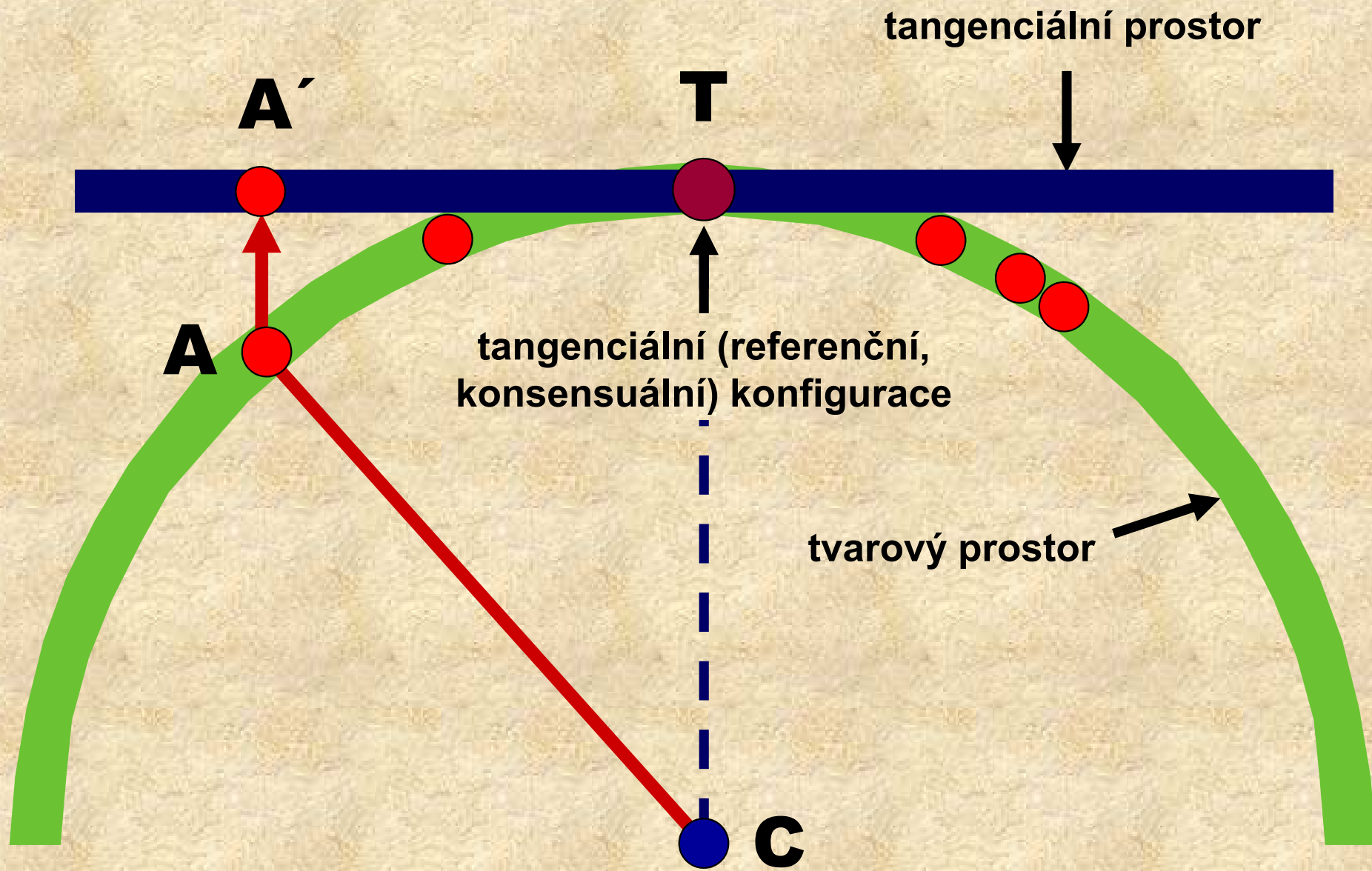

2. Superposition of the centers of gravity on a single point

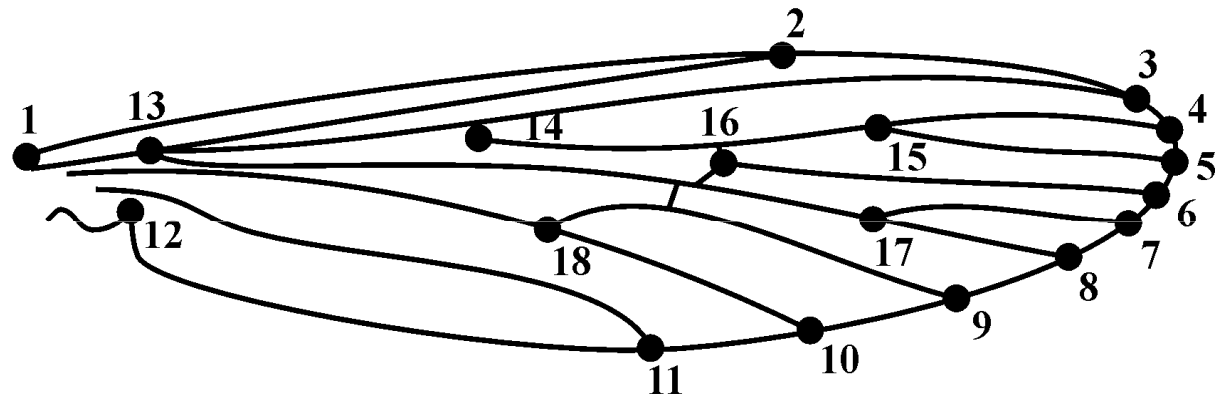

3. Rotation to minimize the dispersion of corresponding points

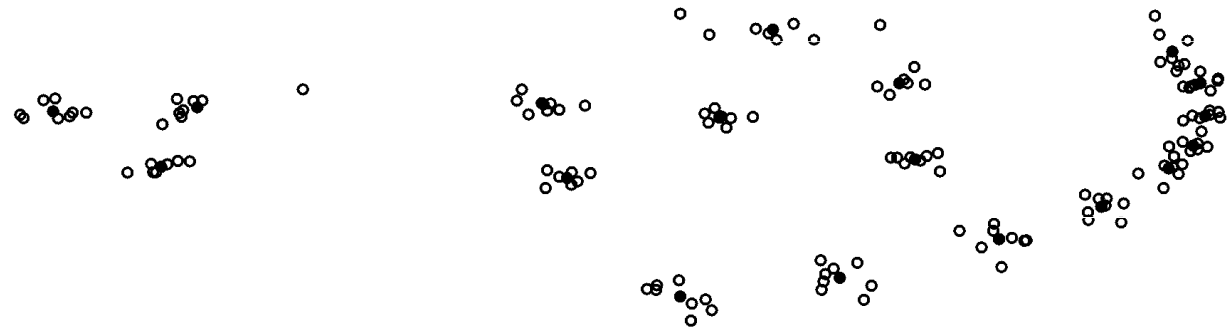

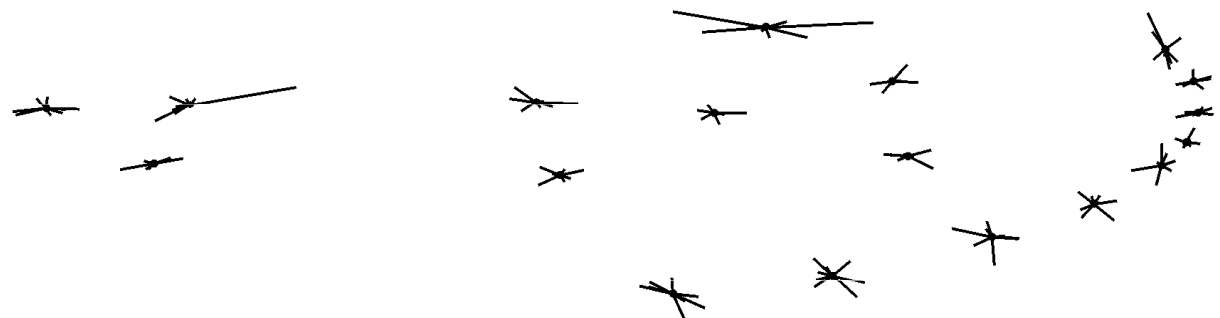
a)

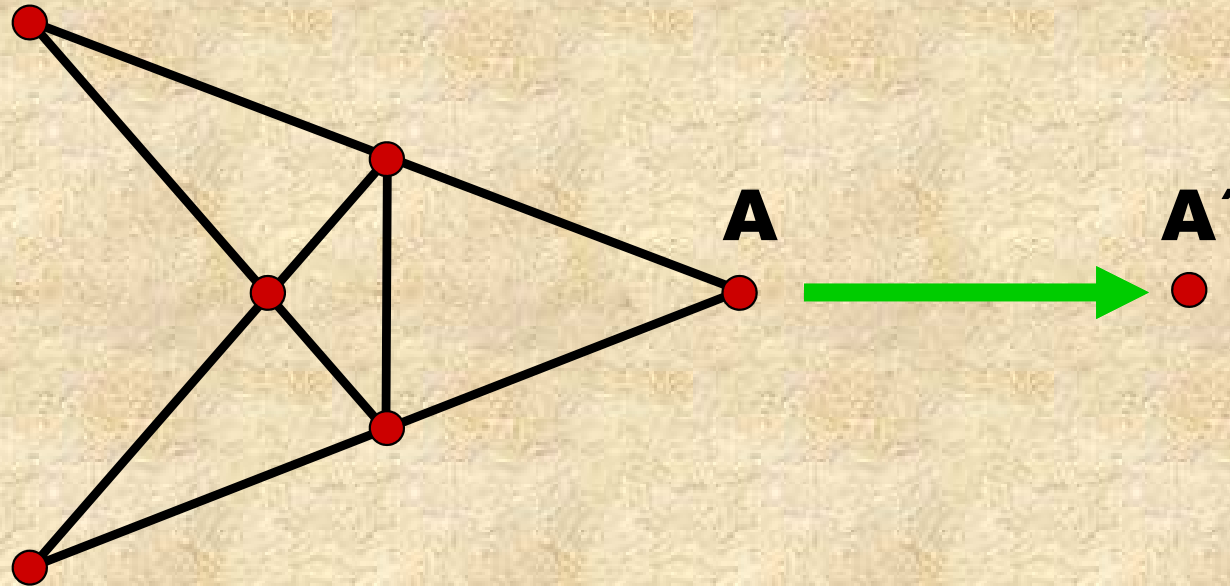
b)

c)

Problém nejmenších čtverců:

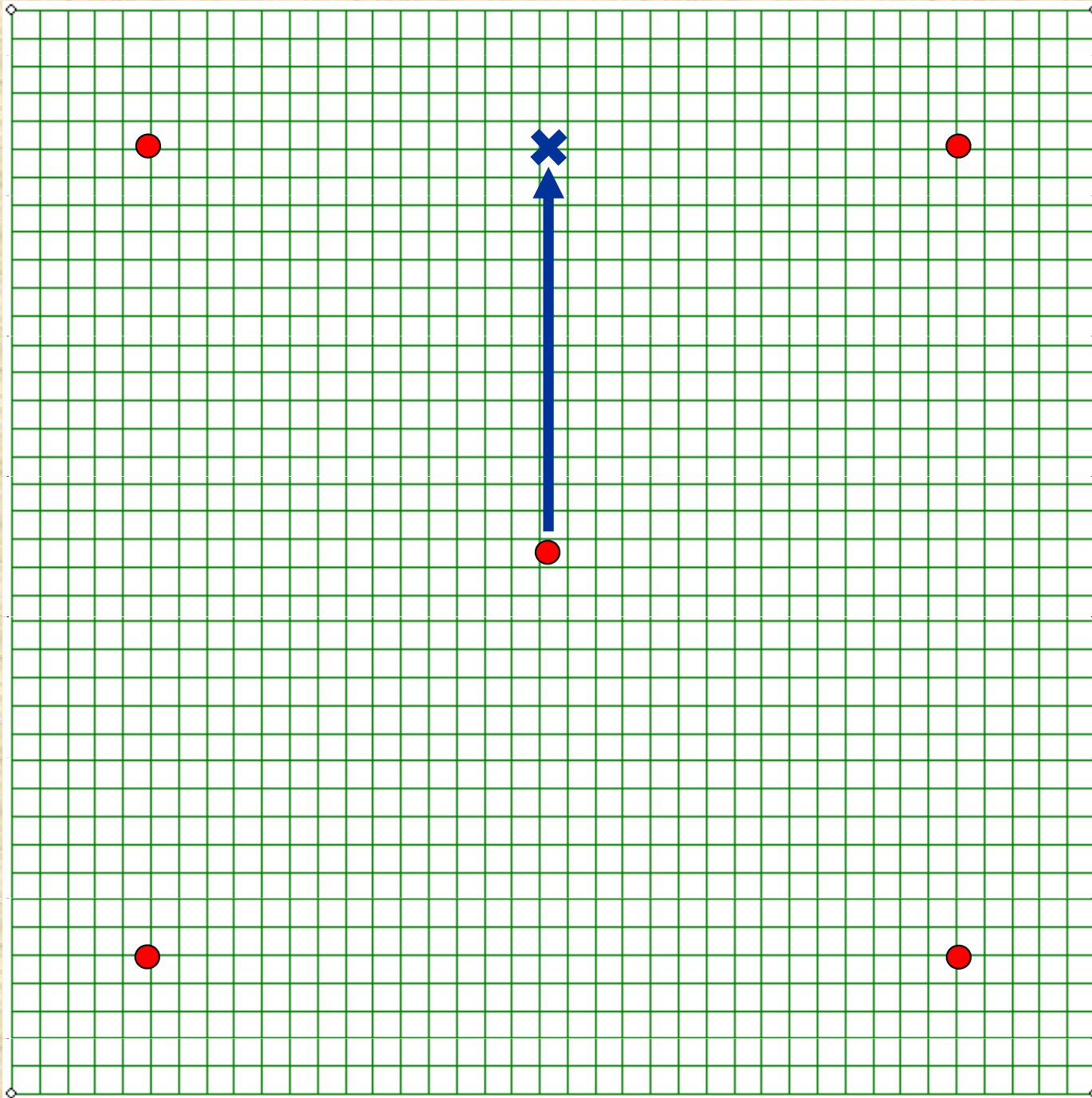
→ Rezistentní přizpůsobení
GRF (Generalized Resistant Fit)

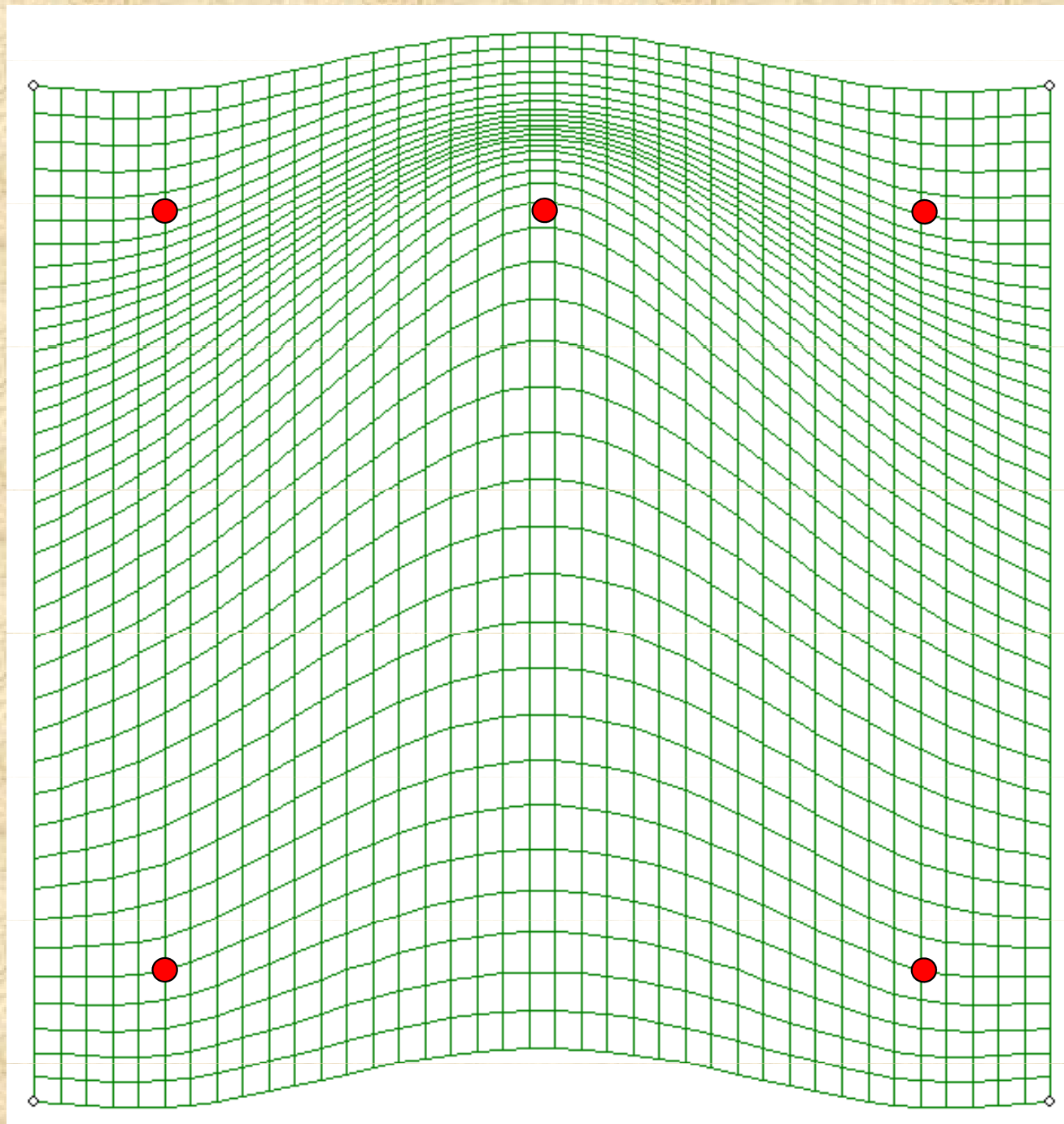
Geometrická morfometrie III.

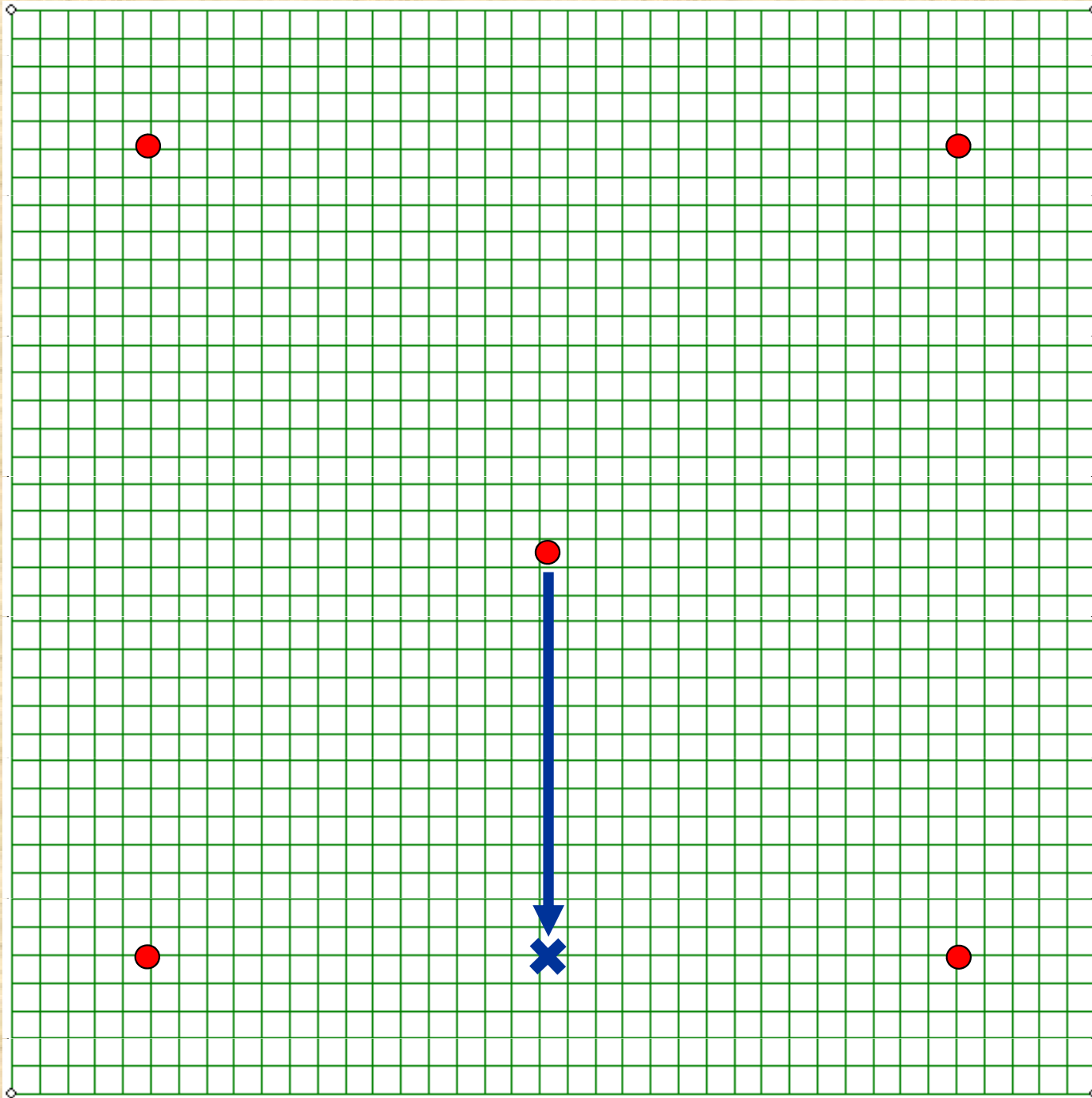
Deformace souřadnicových sítí

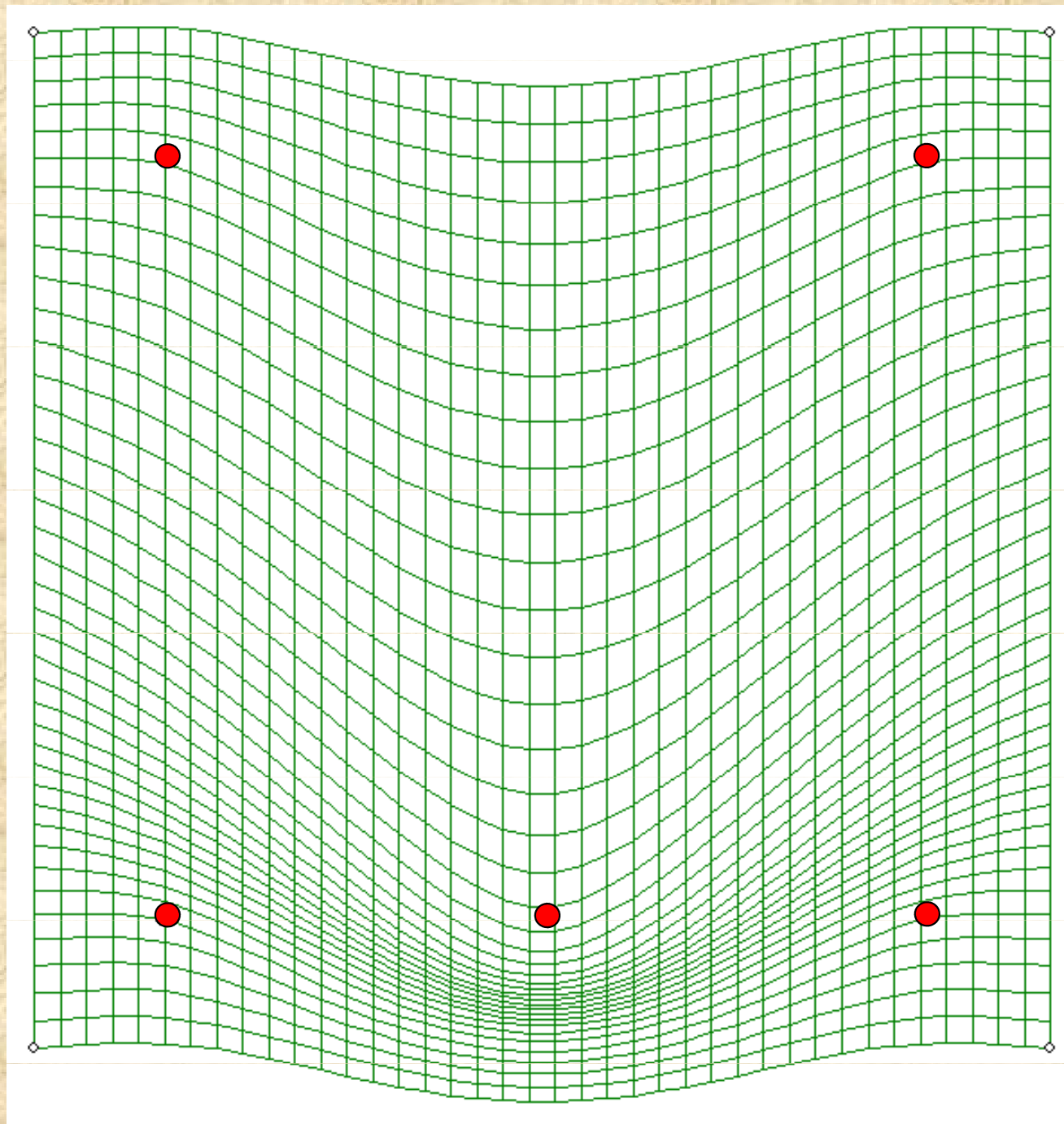
Metoda ohebných pásků, TPS (Thin-Plate Spline)

- **metafora nekonečně velkého, nekonečně tenkého kovového plátu**

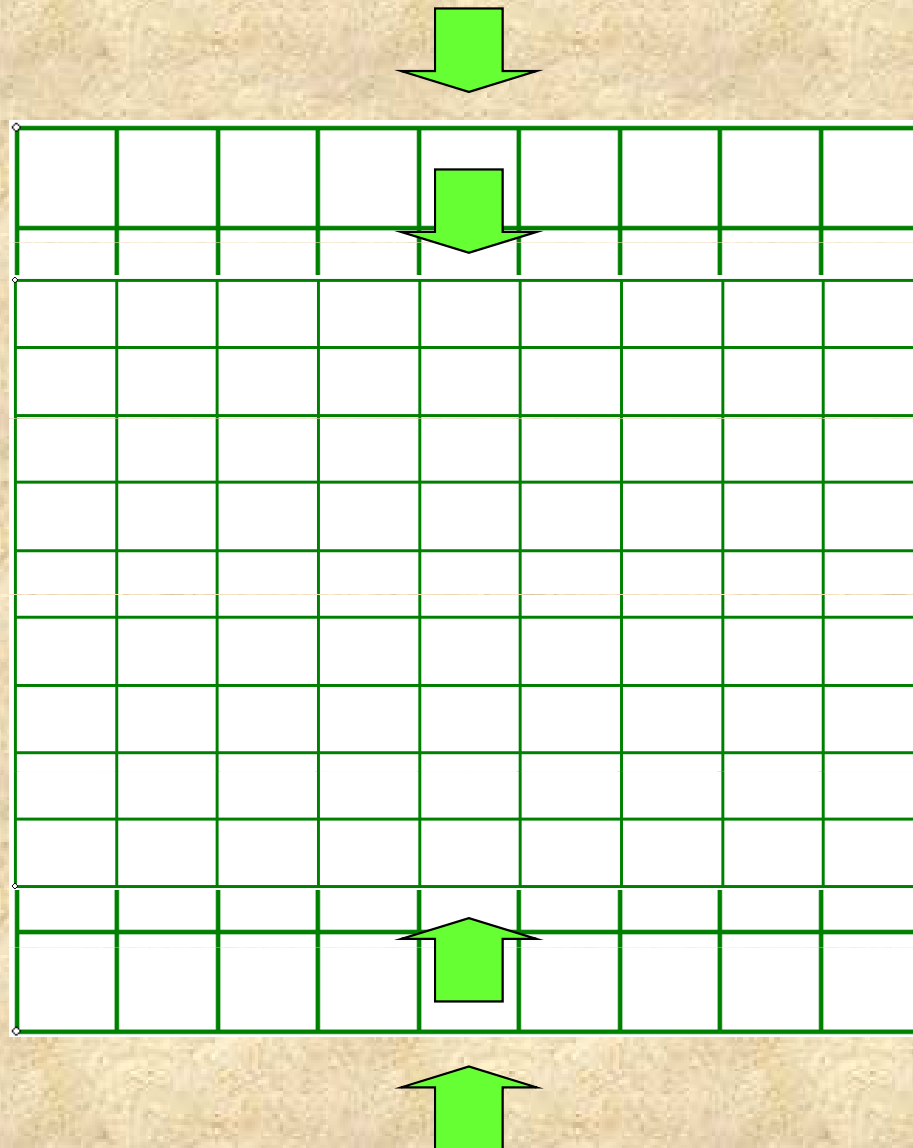
Geometrická morfometrie III.

Deformace souřadnicových sítí

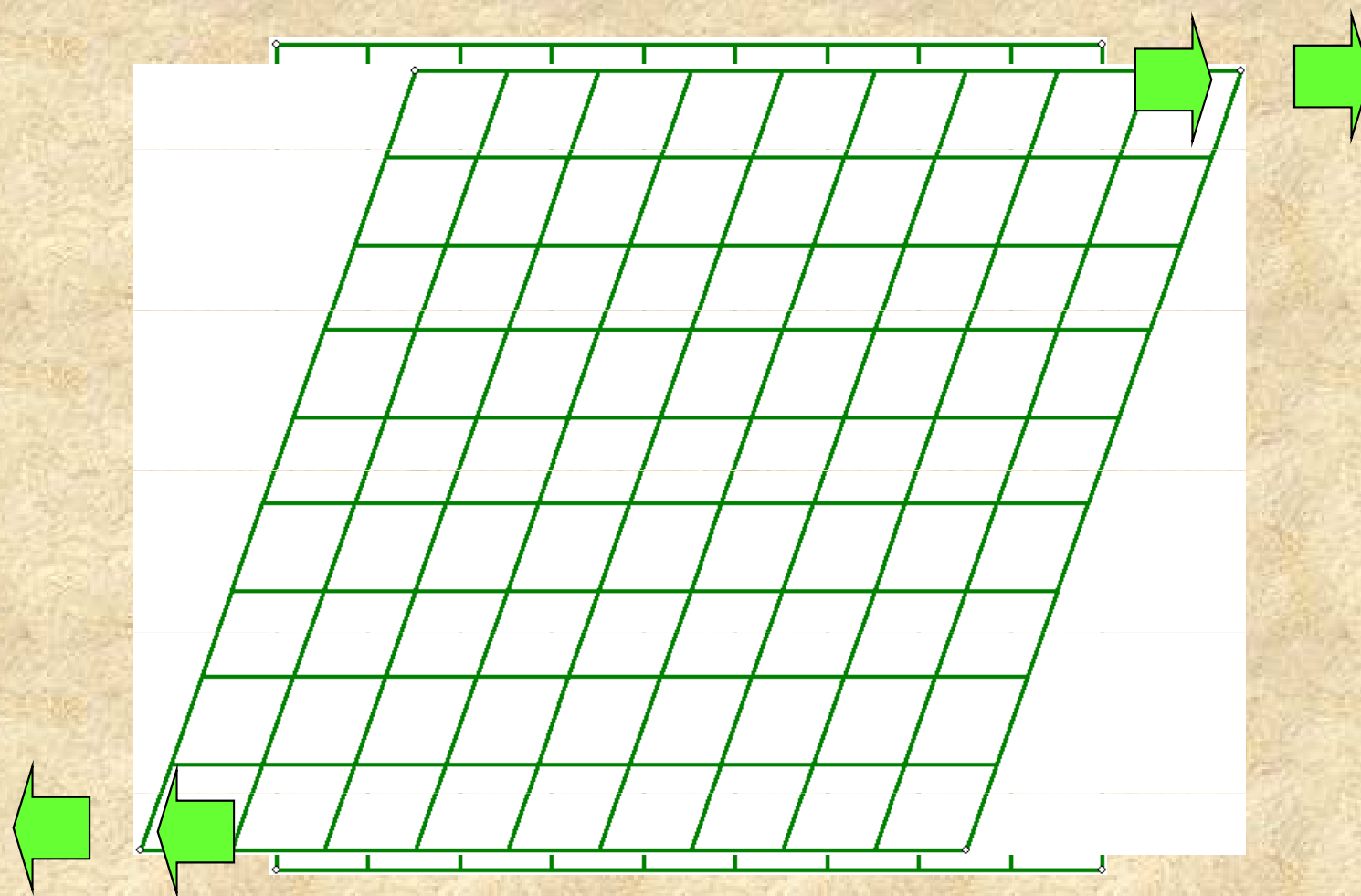
Metoda ohebných pásků, TPS (Thin-Plate Spline)

- metafora nekonečně velkého, nekonečně tenkého kovového plátu
- energie nutná k deformaci plátu = deformační energie (bending energy)
- odlišení afinní a neafinní změny tvaru
- projekce latentních kořenů deformační energie do jednotlivých os = parciální deformace (partial warps)
- parciální deformace 0 ~ uniformní složce

Afinní (uniformní) změna tvaru

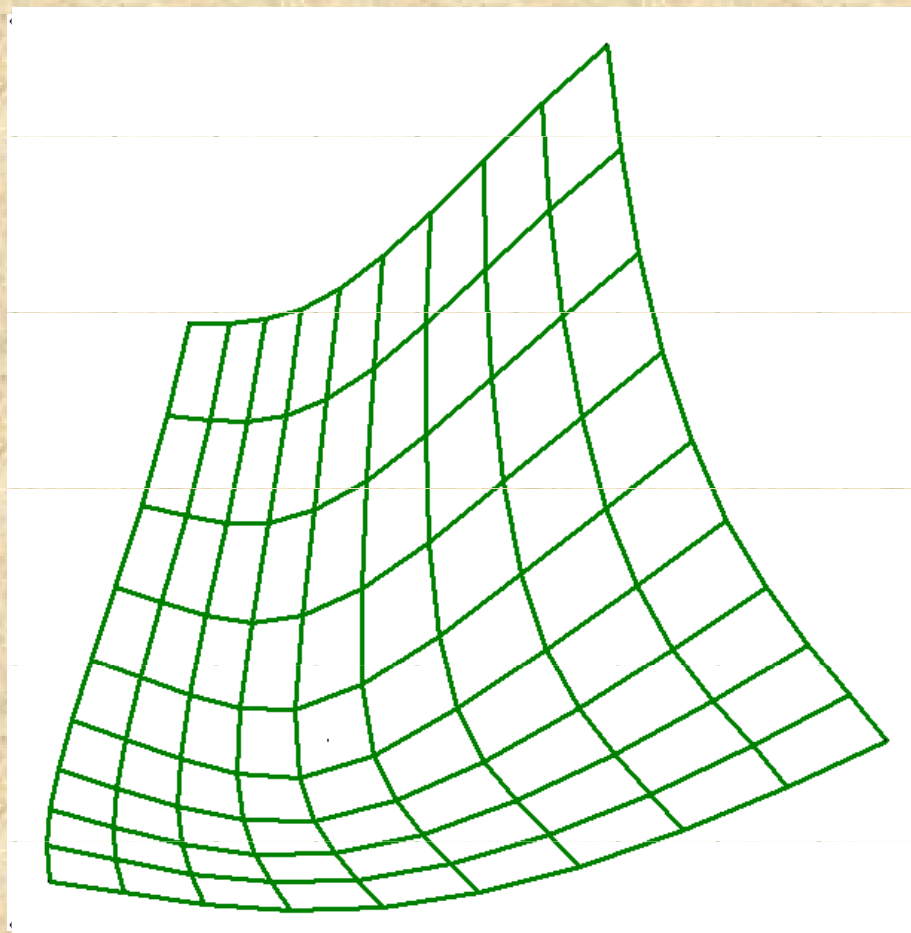

Afinní (uniformní) změna tvaru

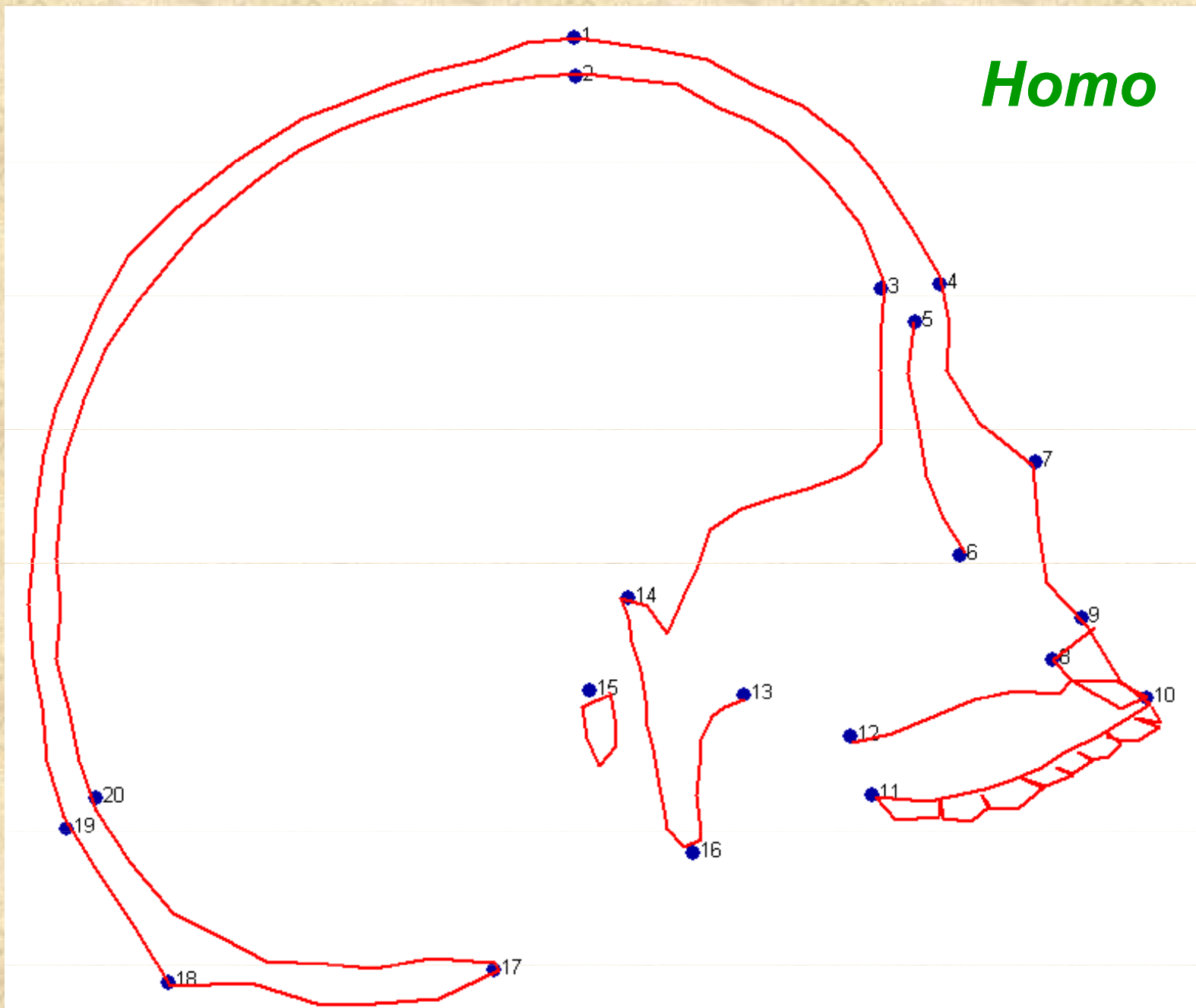
- rovnoběžky zůstávají rovnoběžné

Neafinní (neuniformní) změna tvaru

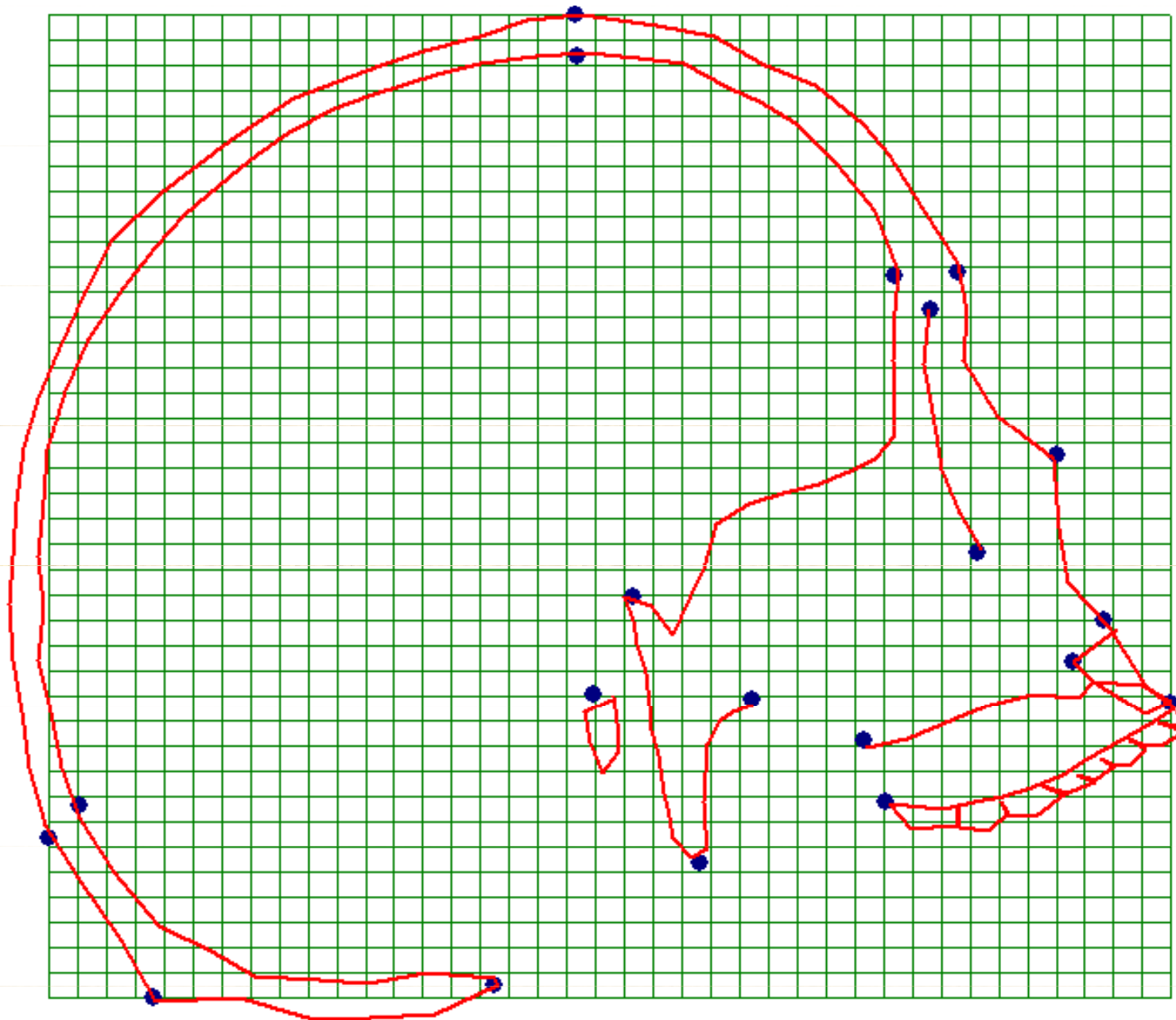

- změna tvaru sítě lokální

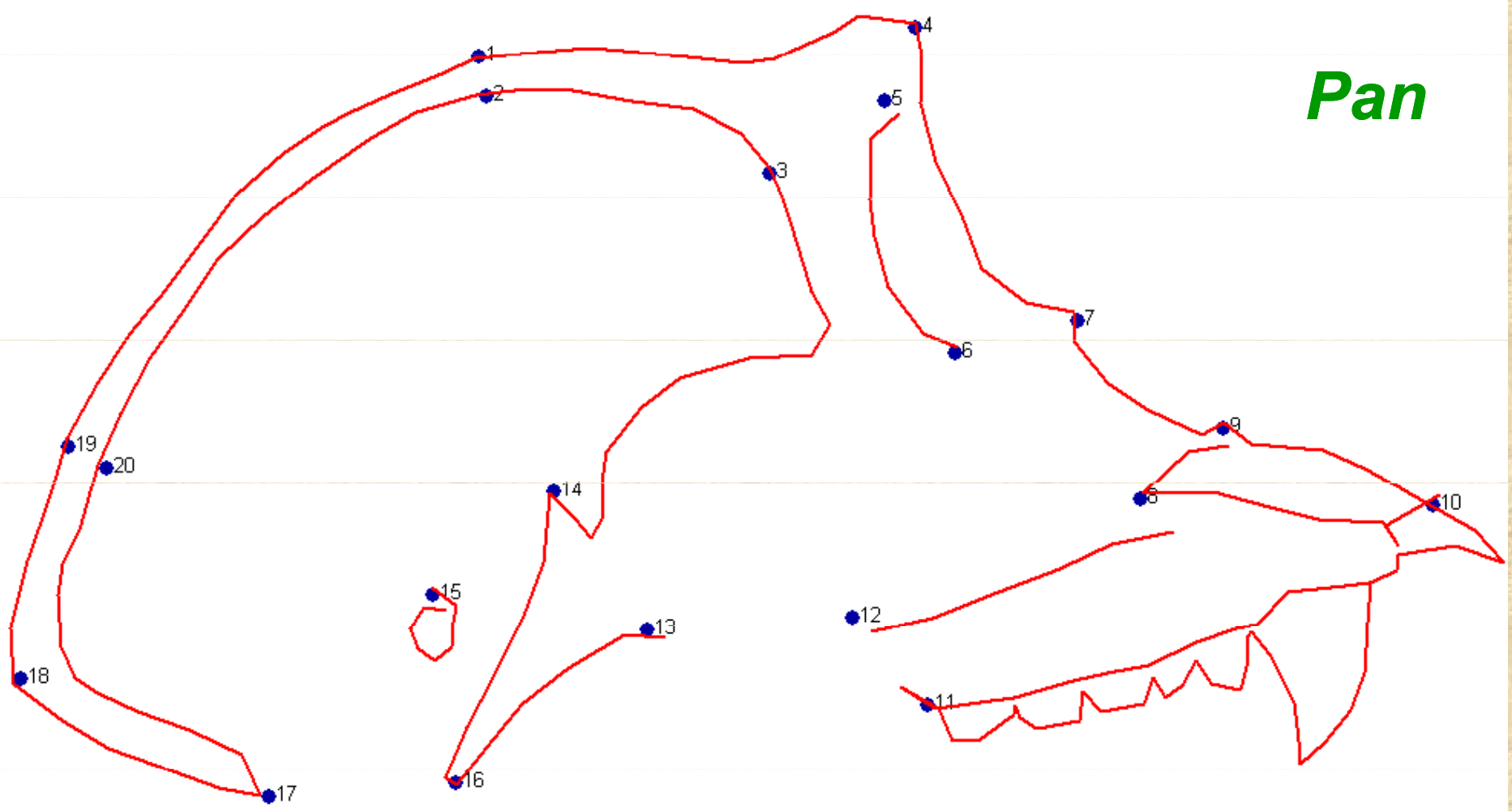
Homo

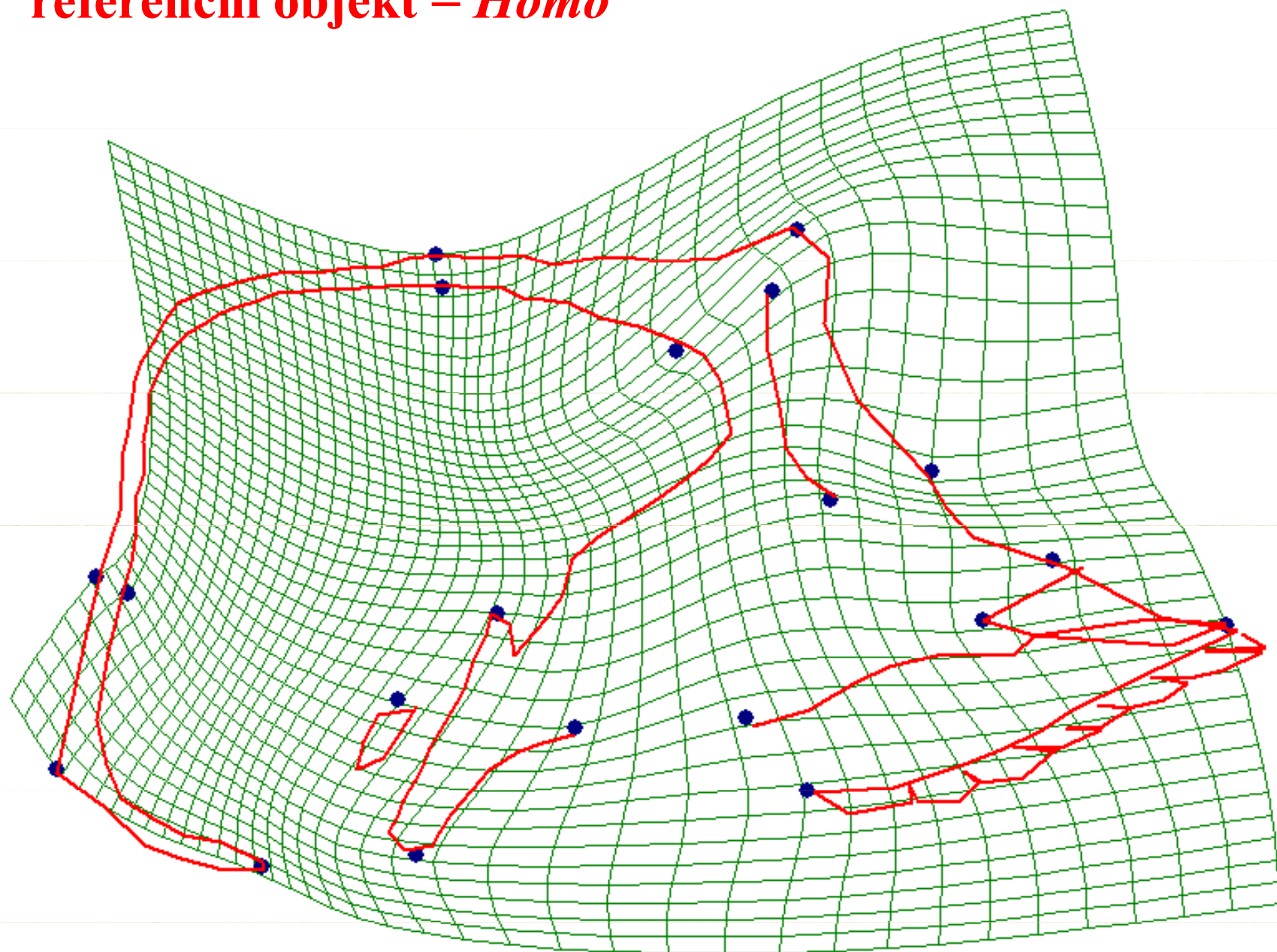
referenční objekt

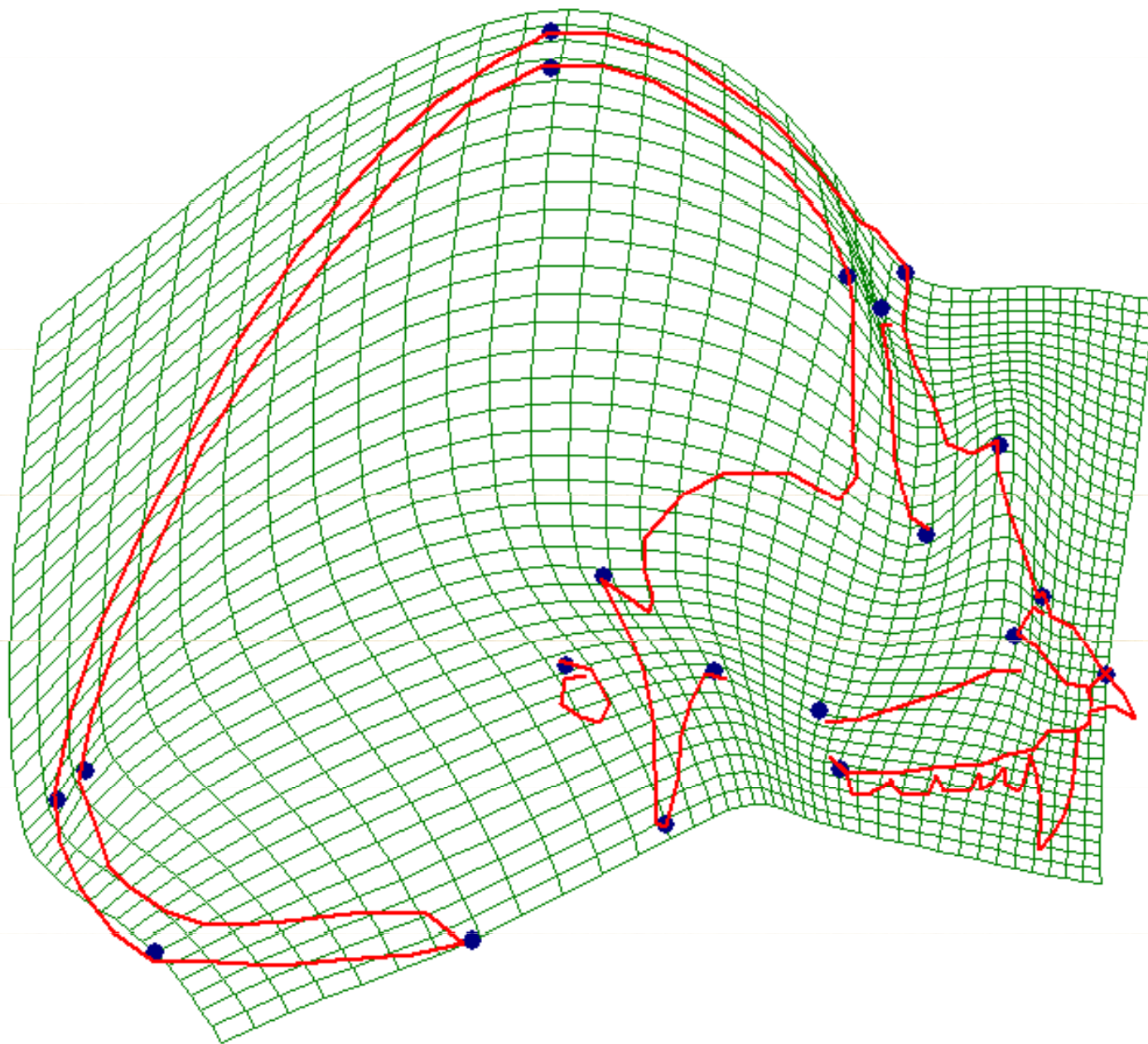

Pan

referenční objekt = *Homo*

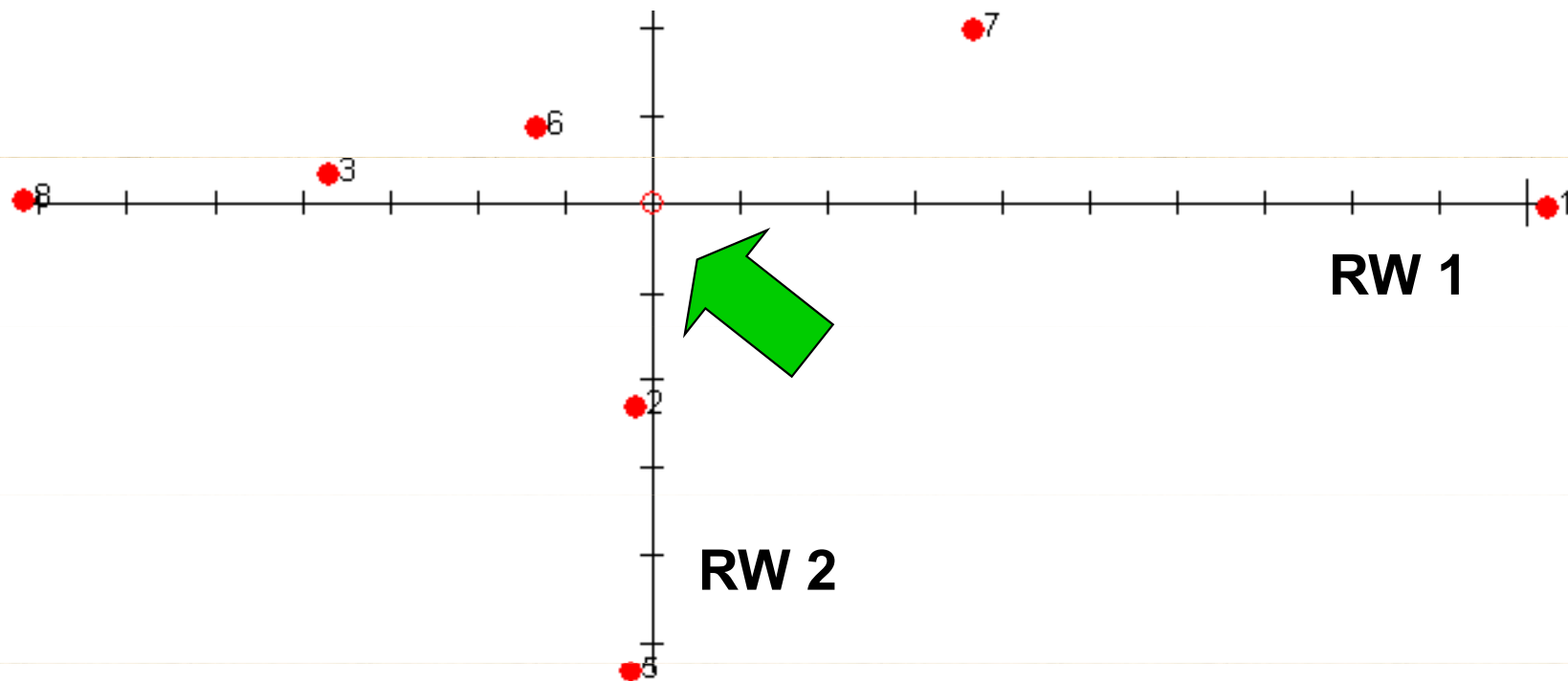
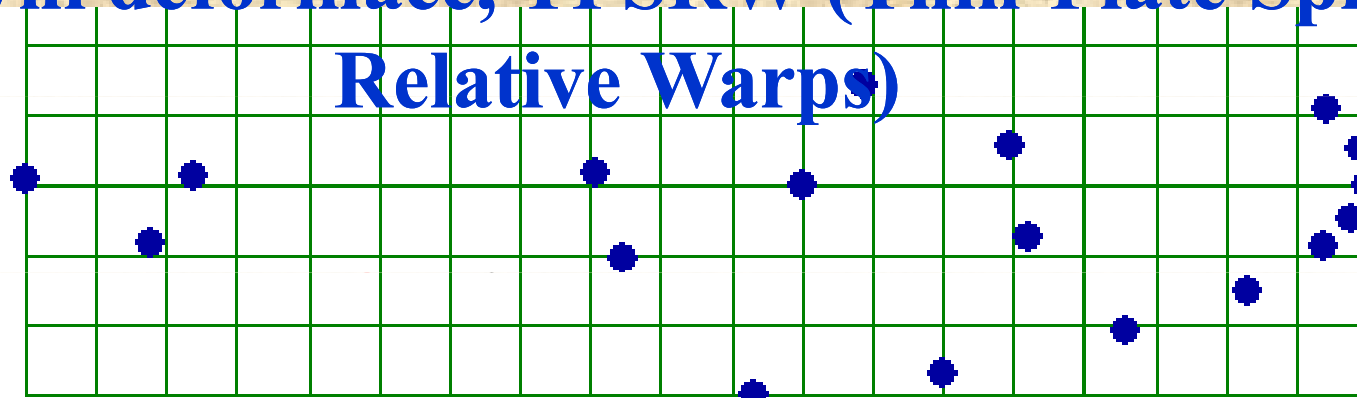

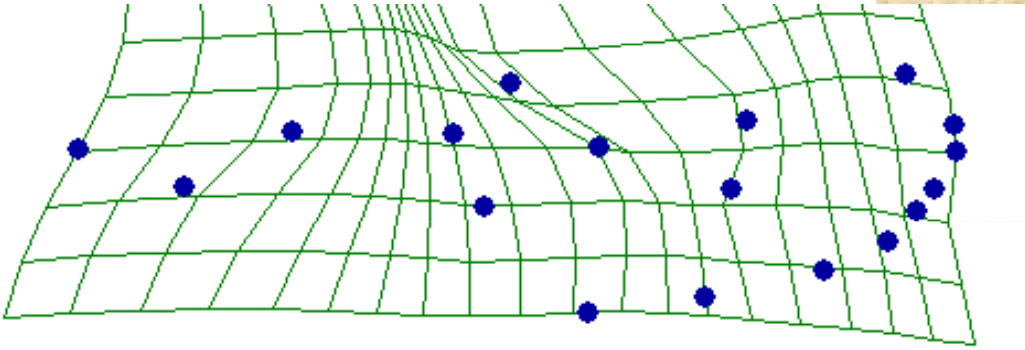
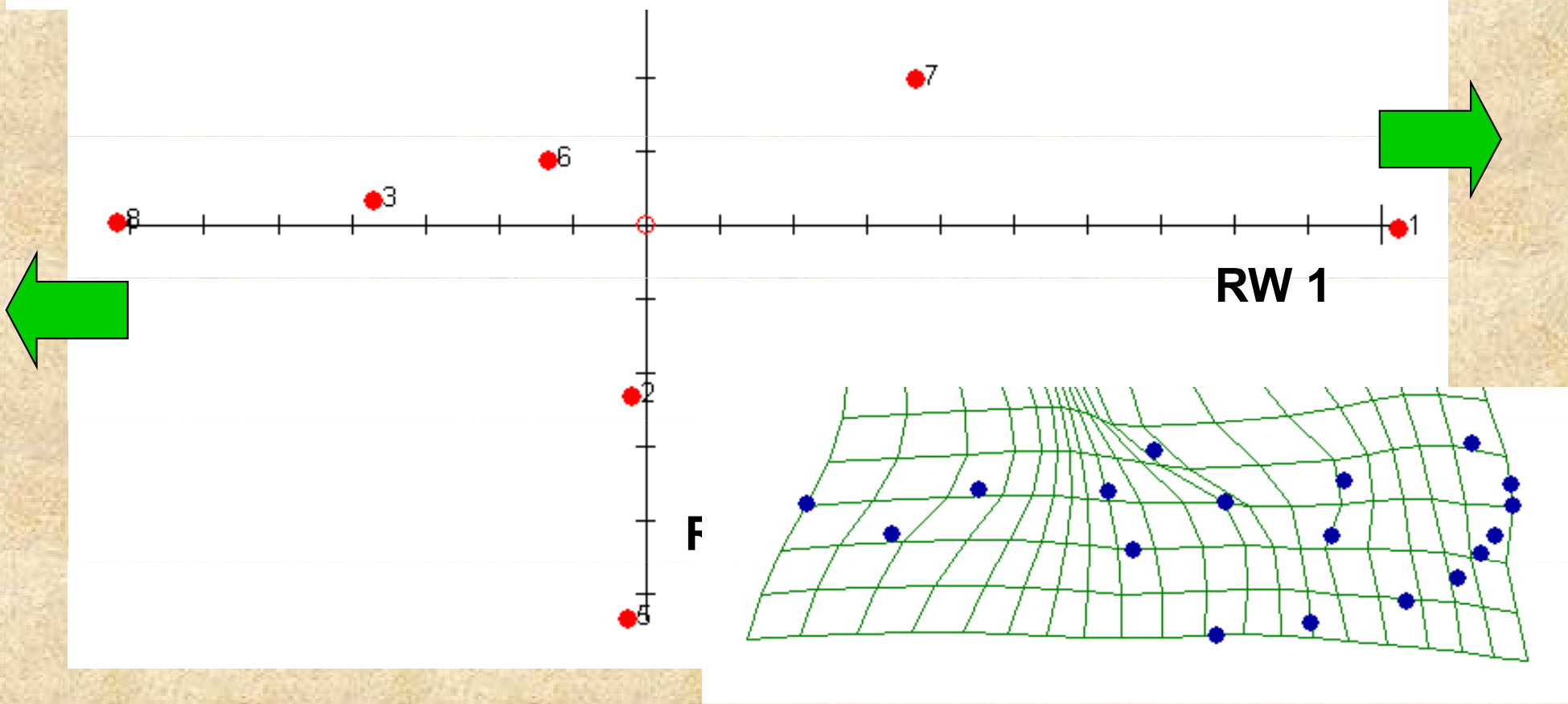
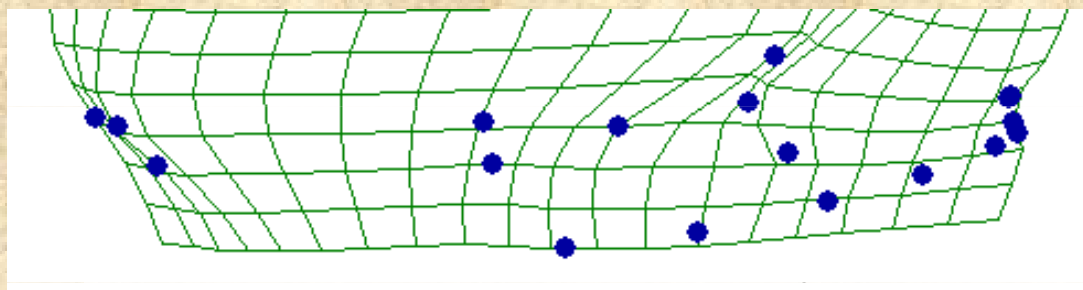

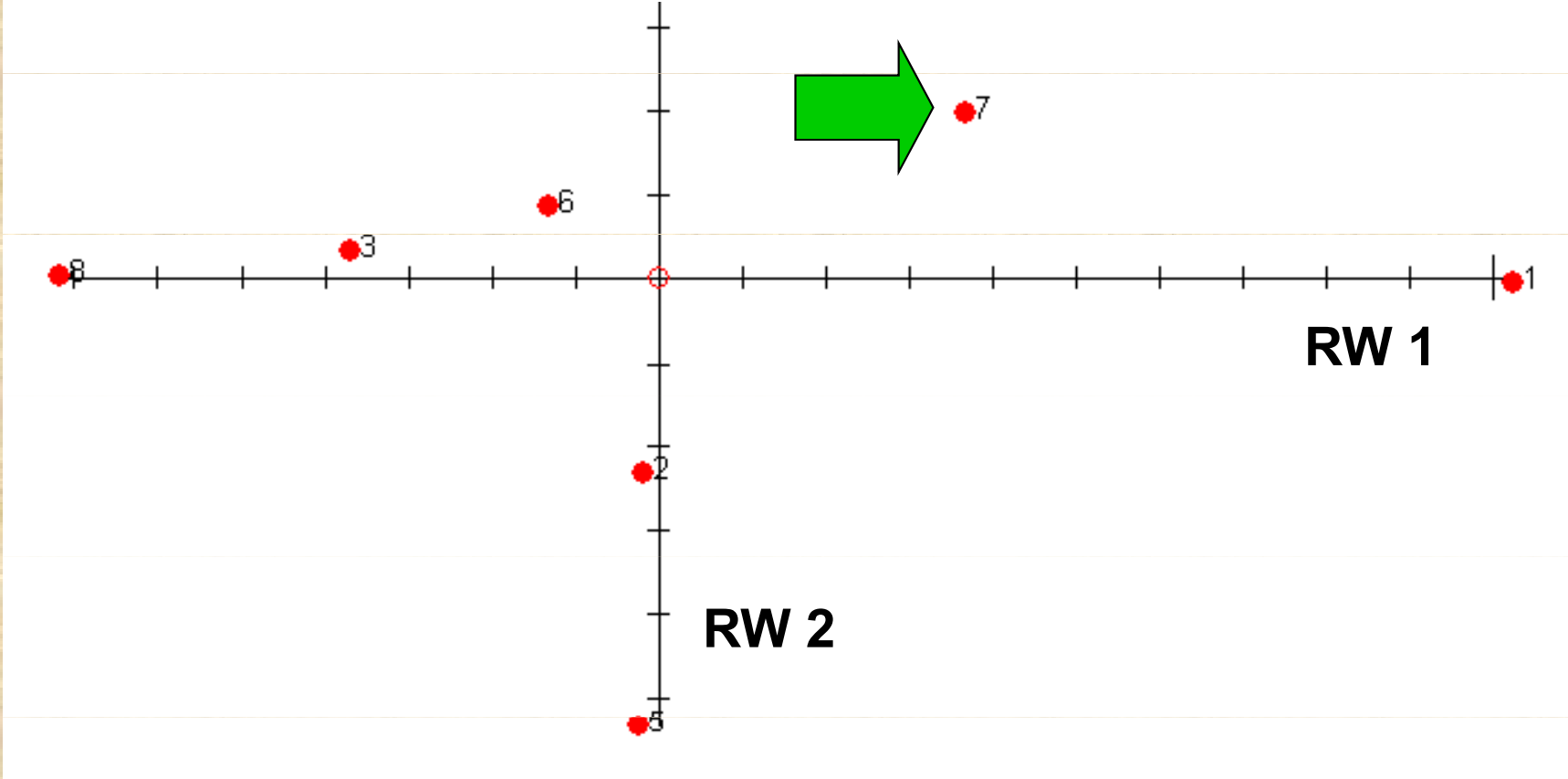
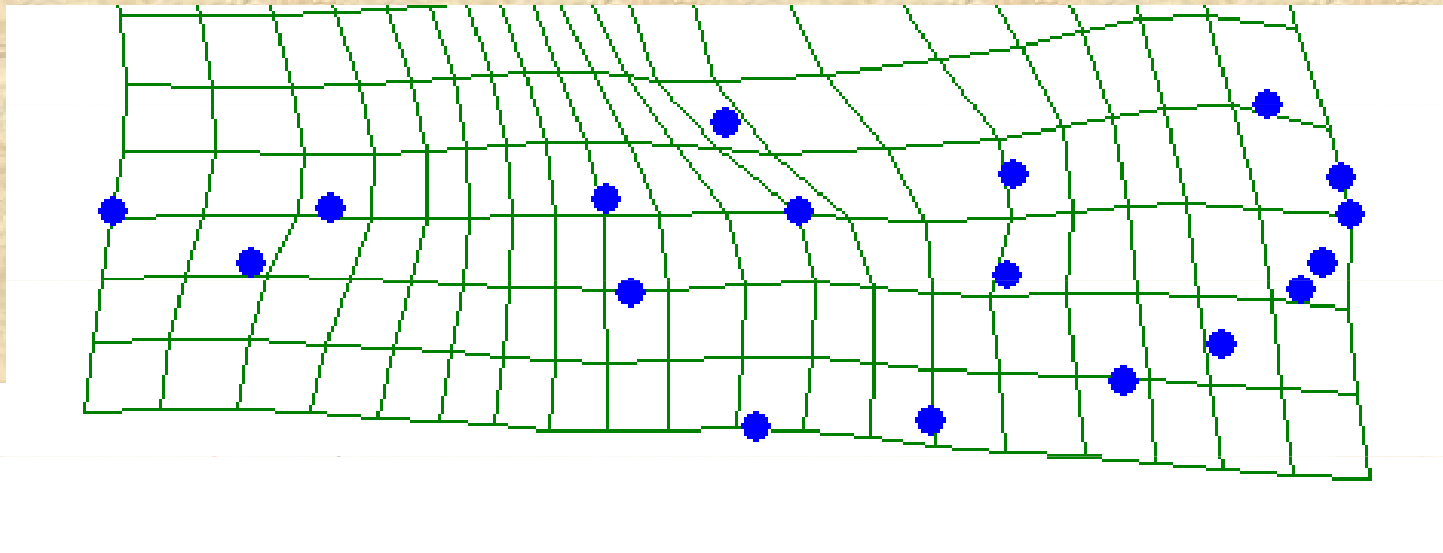
referenční objekt = *Pan*

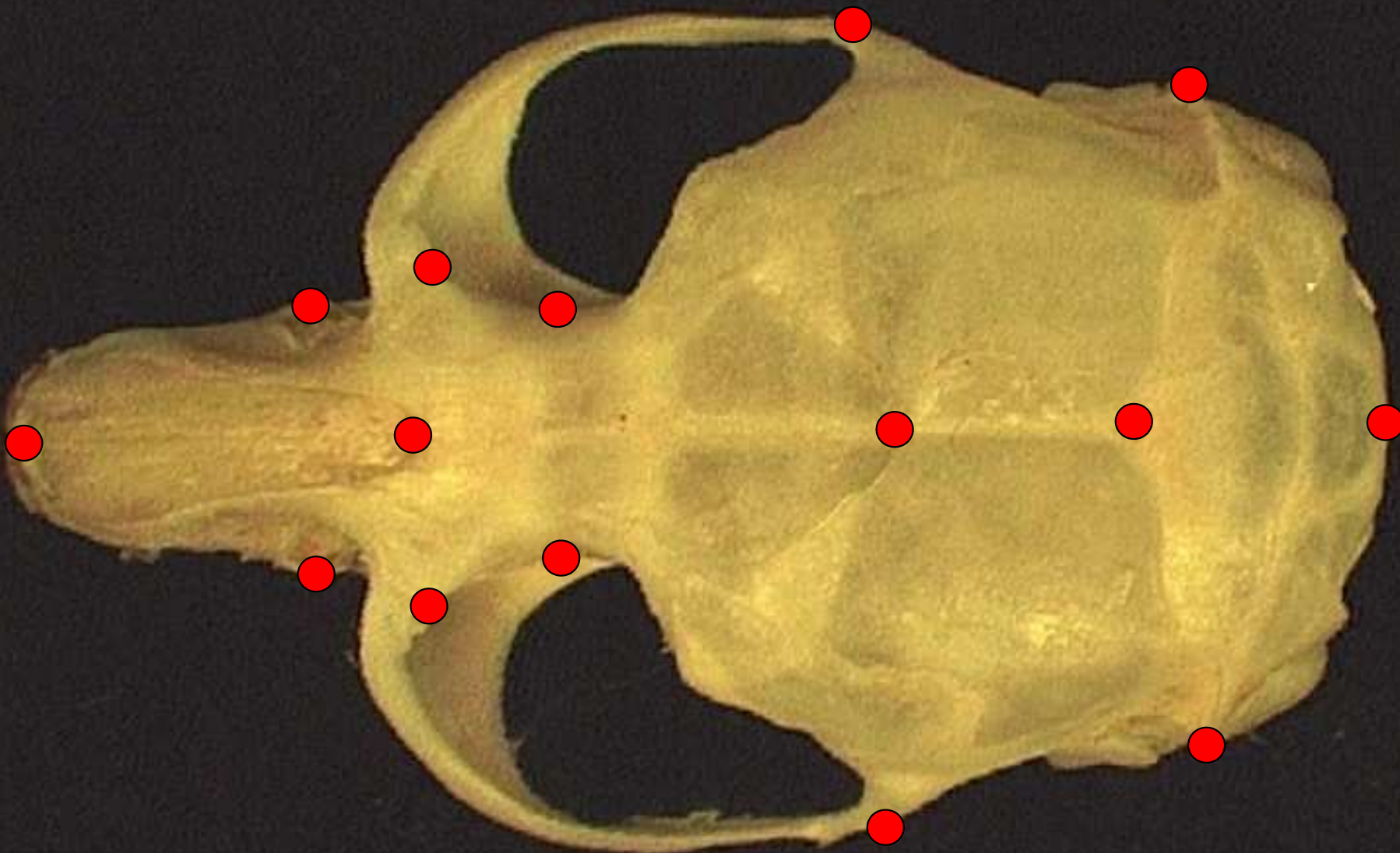
Více než 2 objekty:

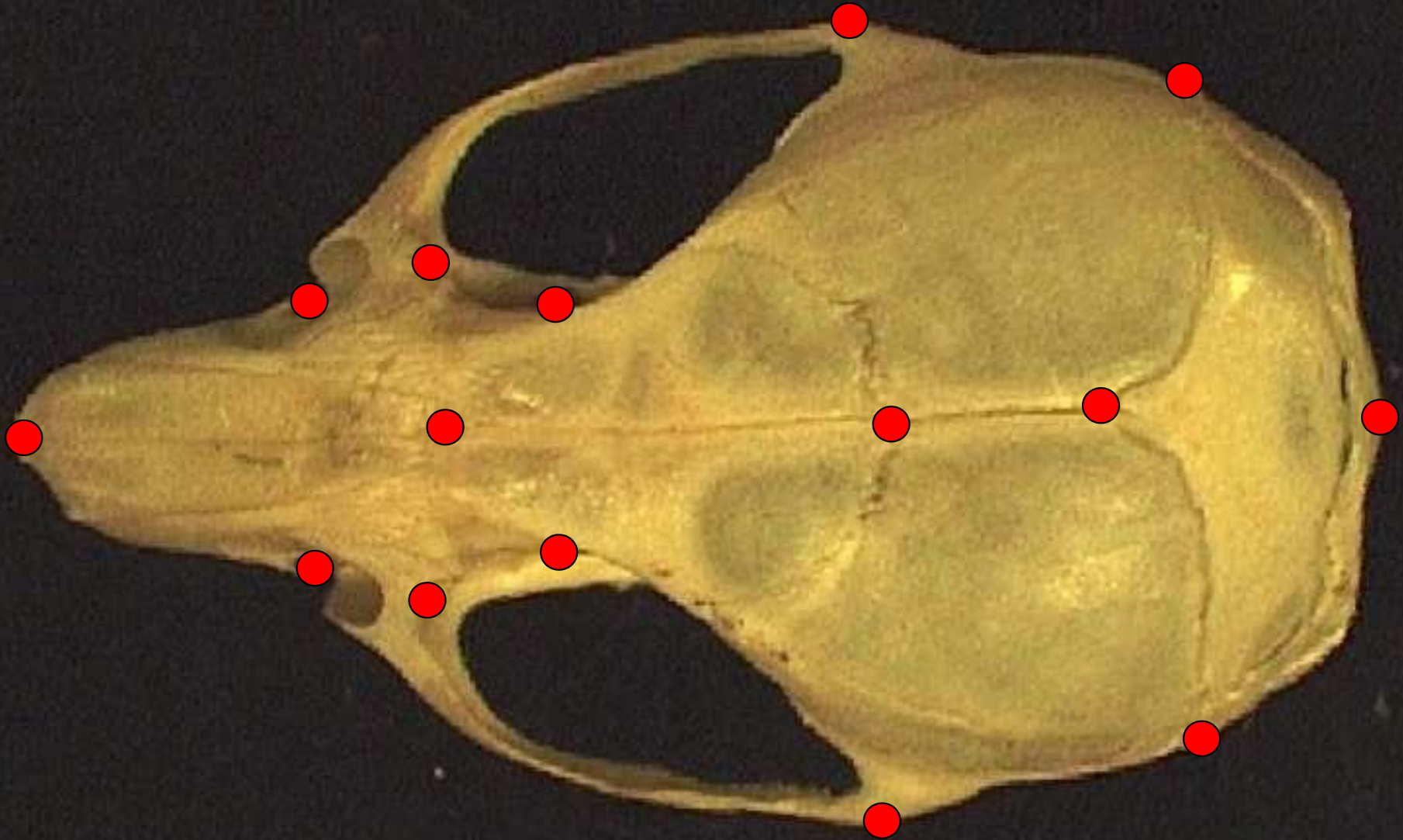
Relativní deformace, TPSRW (Thin-Plate Spline
Relative Warps)

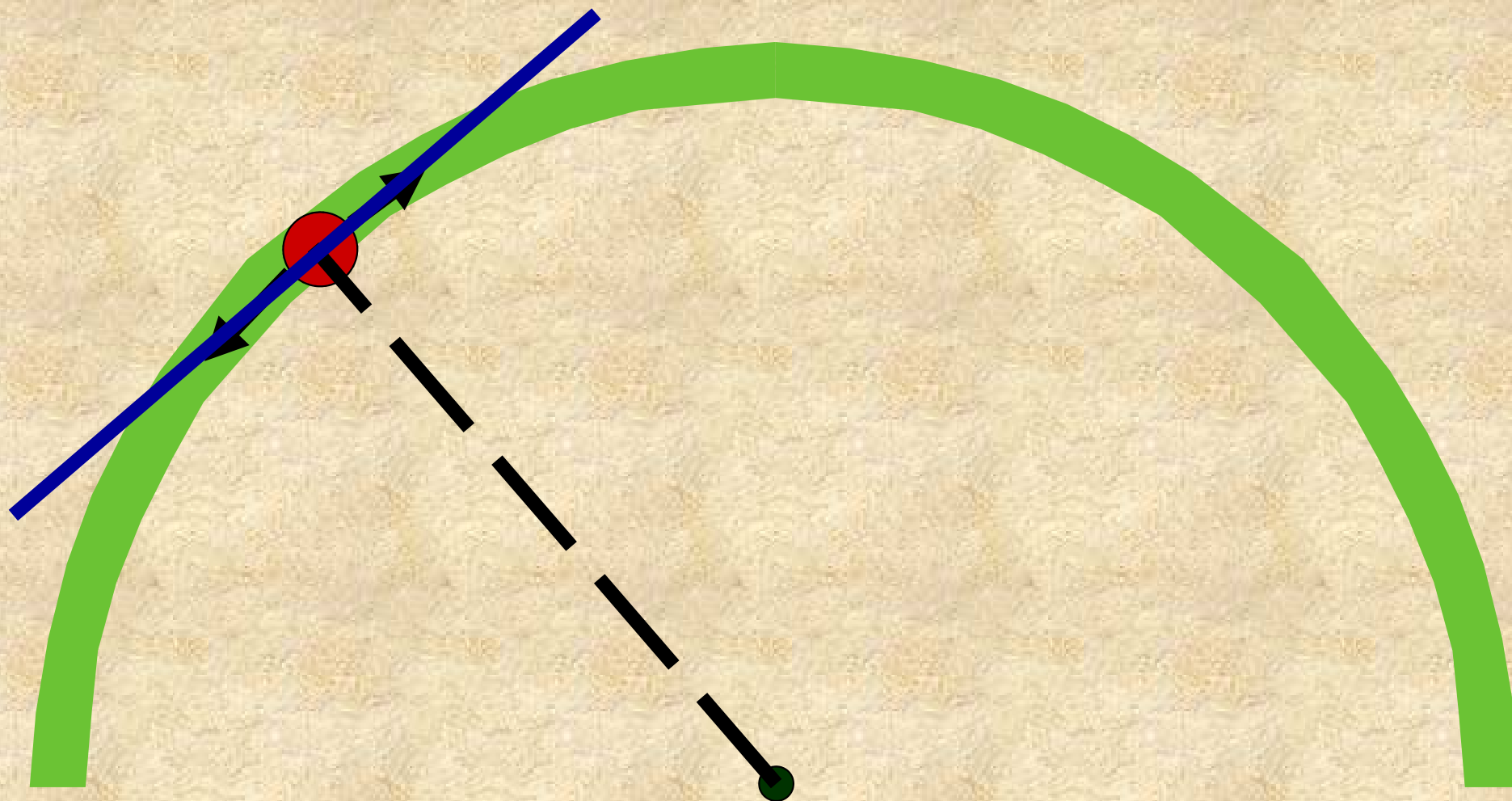

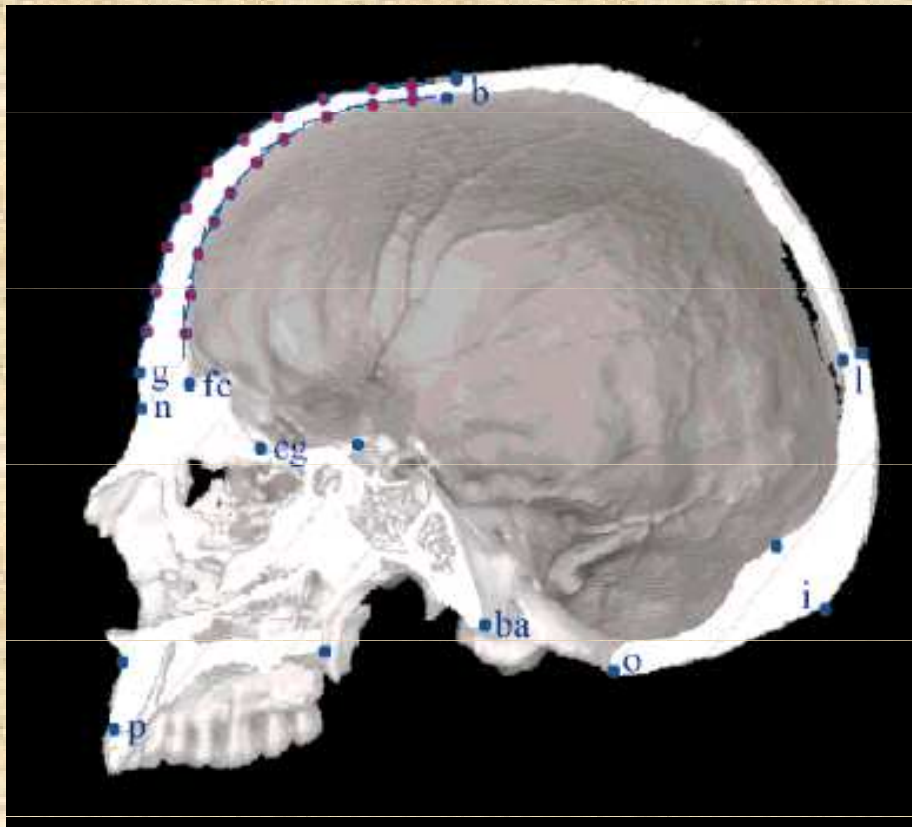
Software:

- **tpsDig:** digitalizace bodů, měření rozměrů
- **tpsSpln:** Thin-Plate Spline
- **tpsRelw:** TPS Relative Warps
- **tpsRegr:** regrese na nezávislou proměnnou
- **tpsPLS:** parciální nejmenší čtverce (např. korelace 2 sad bodů)
- **tpsSuper:** deformace obrázků („unwarping“)
- **tpsTree:** analýza tvarových změn podél fylogenetického stromu

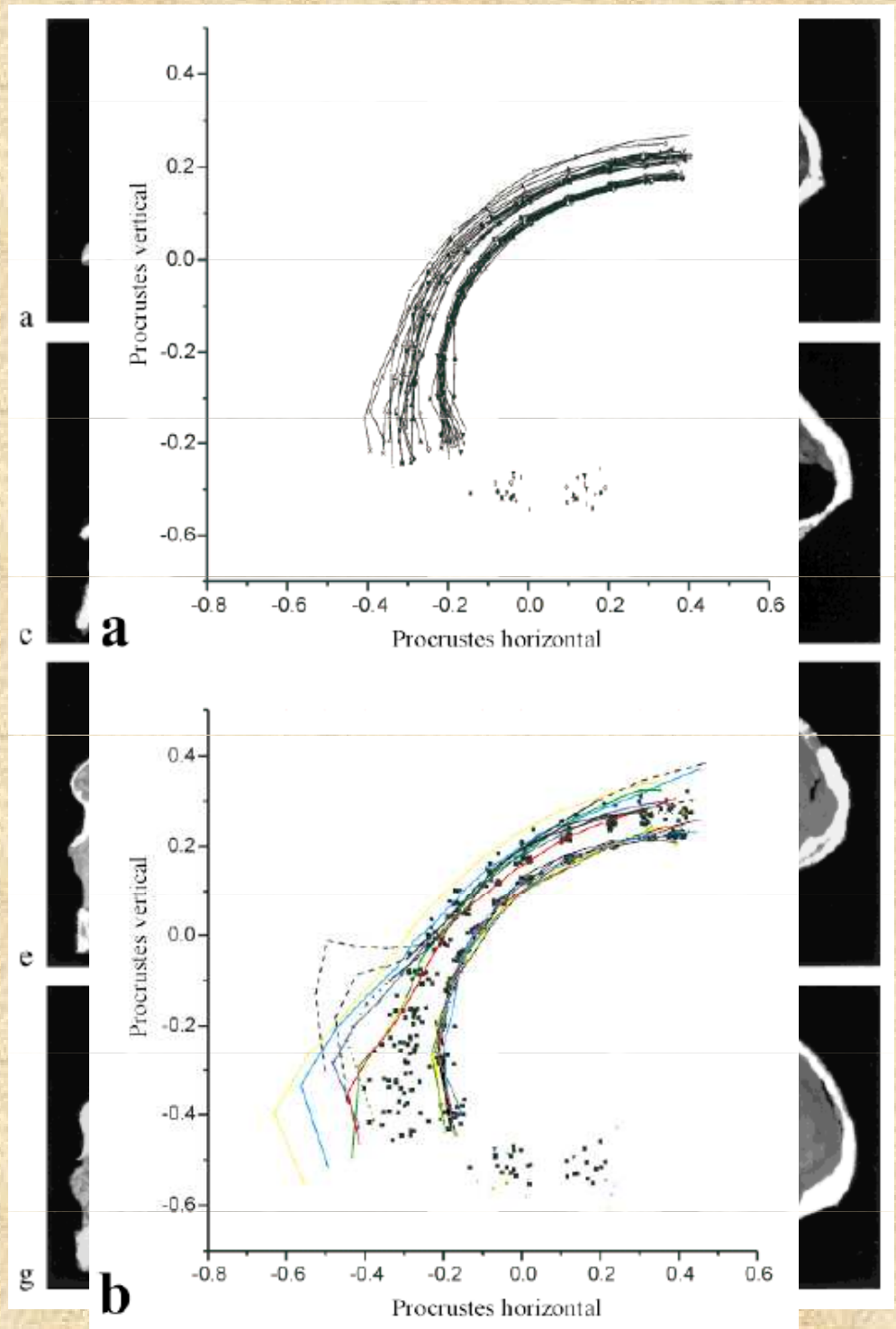
<http://life.bio.sunysb.edu/morph/>

Metody založené na význačných bodech bez landmarků – „sliding semilandmarks“

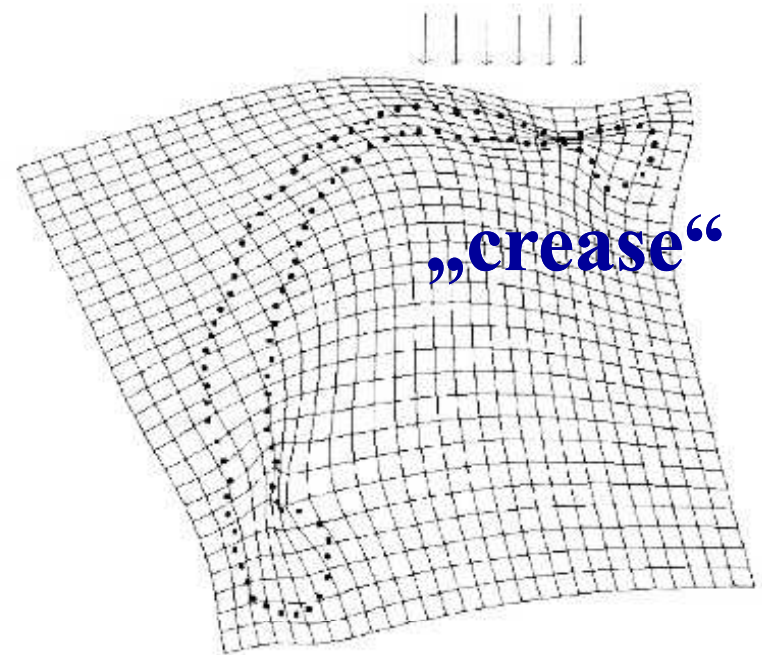
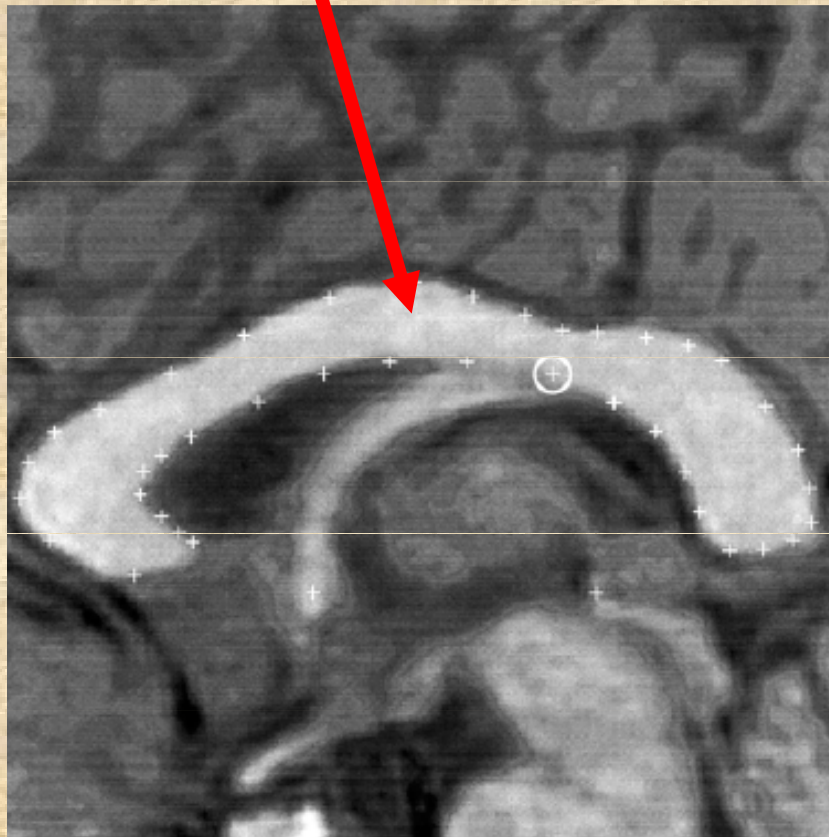

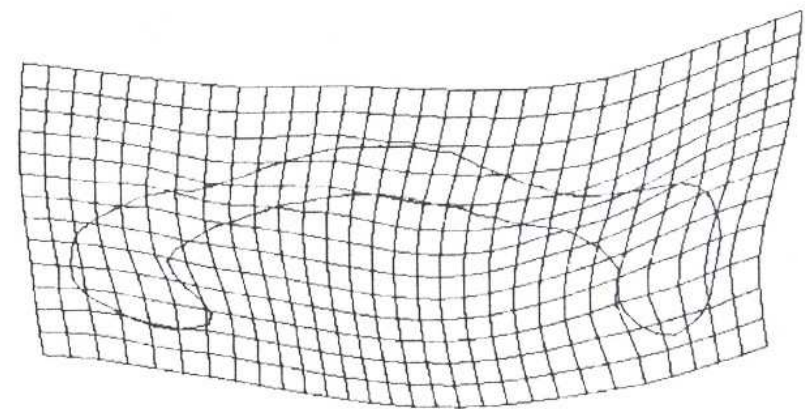
**Bookstein et al.,
Anat. Record (1999)**

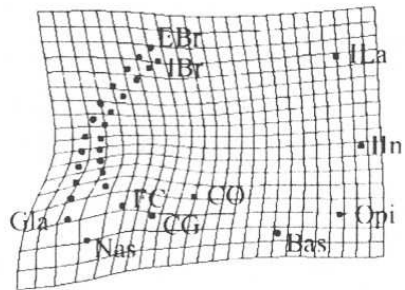
corpus callosum

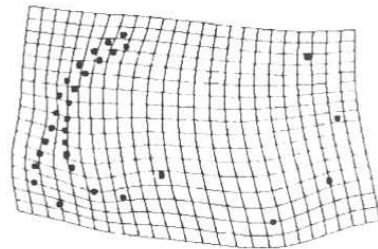
Extremum of Deformation Tensor:
Male \rightarrow Female
(Extrapolated -2.42-Fold to a Crease)

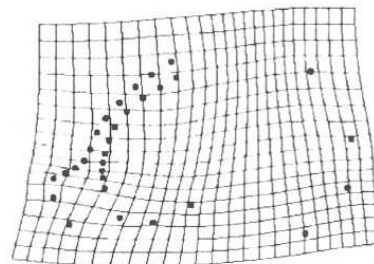
Deformation: Male \rightarrow Female (x2)

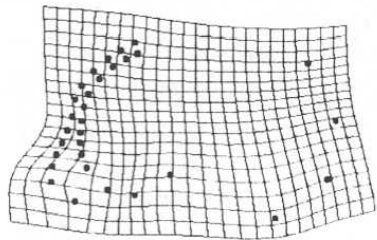
Modern *Homo* → Archaic *Homo*

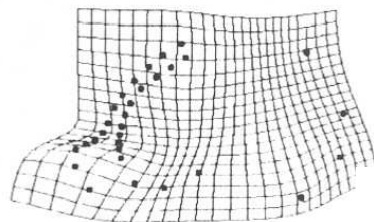
Archaic *Homo* → STS5

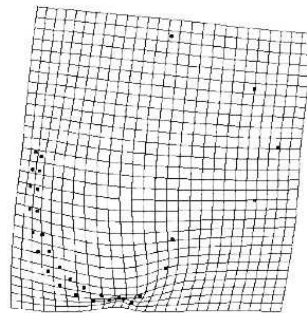
STS5 → *Pan*

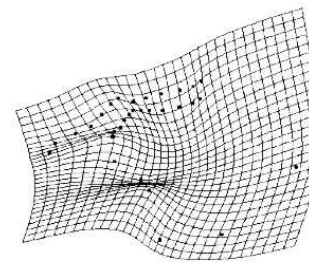
Modern *Homo* → STS5

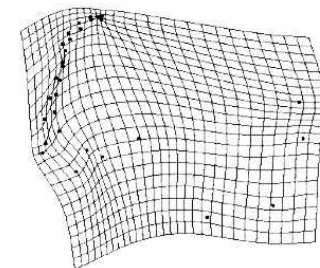
Modern *Homo* → *Pan*

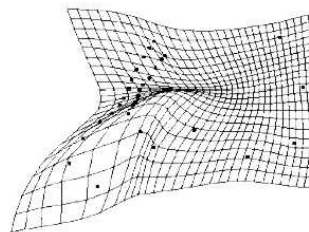
Modern *Homo* → Archaic *Homo*
(Positive Crease, Strain = 2.362)

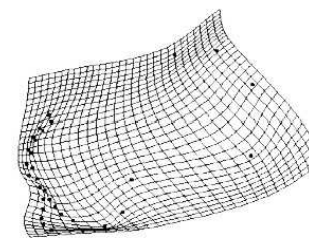
Archaic *Homo* → STS5
(Positive Crease, Strain = 1.377)

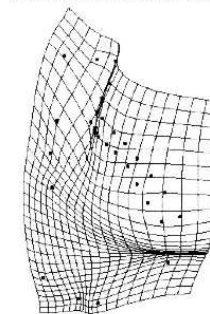
STS5 → *Pan*
(Negative Crease, Strain = 0.693)

Modern *Homo* → Archaic *Homo*
(Negative Crease, Strain = 0.701)

Archaic *Homo* → STS5
(Positive Crease, Strain = 0.553)

STS5 → *Pan*
(Positive Crease, Strain = 2.362)

<http://life.bio.sunysb.edu/morph/>